

Statenvoorstel 56/09A

Voorgestelde behandeling:

PS-vergaderingen : 23 oktober en 20 november 2009

Statencommissies : alle commissies 6 november 2009

Onderwerp

Begroting 2010, inclusief najaarsbrief

Aan Provinciale Staten van Noord-Brabant,

's-Hertogenbosch

Datum

6 oktober 2009

DIS-nummer

1590260

Directie

MID / CS

Bijlagen

Begrotingsstukken 2010

1. Inleiding en samenvatting

Ter vaststelling leggen wij aan uw Staten voor de begrotingsstukken 2010. De begroting is gebaseerd op de ramingen uit de voorjaarsnota. In deze aanbiedingsbrief annex najaarsbrief heeft een actualisatie plaats naar de financiële stand per 1 september 2009.

Verkoop Essent

Met de begroting 2010 staan we op een tweekop. Na maanden van intensieve onderhandelingen is de verkoop van de aandelen Essent een feit. Dit opent de weg om aan de slag te gaan met het Essent-investeringsprogramma. Op 2 oktober jl. hebben de Staten hiervoor de richting aangegeven. De middelen zullen welvaartsvast en welzijnsvast voor Brabant worden ingezet, met accenten op kennis en innovatie, duurzame energie, de kwaliteit van onze leefomgeving en de bereikbaarheid van Brabant. De Staten willen in december een uitwerkingsnotitie tegemoet zien, waarin tevens een verbinding wordt gelegd met de kerntakendiscussie en met de verslechterende financiële vooruitzichten.

Financieel zwaar weer op komst

Ook de provincie wordt geconfronteerd met de gevolgen van de economische crisis. Het rijk ziet zich gedwongen forse bezuinigingen door te voeren die onze provinciale financiën niet ongemoeid laten. Hierdoor komen toekomstige uitgaven onder druk te staan.

Een bijkomende factor is de verdeling van het provinciefonds. Naar verwachting zullen we daarop pas eind dit jaar meer zicht krijgen. Dit maakt het des te moeilijker om voor de komende jaren al een concrete financiële voorspelling te doen. Toch zullen we ermee rekening moeten houden dat op termijn ombuigingen onontkoombaar zijn. In deze najaarsbrief proberen we al zoveel mogelijk op die onzekere toekomst voor te sorteren.

Brabant 2015

Daarnaast hebben we te maken met een opleving van de discussie over de rol en positie van de provincies. Dit in combinatie met het veranderende financiële perspectief maakt een herbezinning op de strategische koers van de provincie noodzakelijk. Hiervoor zullen wij onze visie opstellen op Brabant 2015. Die visie is beschikbaar ruim voor de Statenverkiezingen in 2011 en kan als kader dienen voor het toekomstige provinciale takenpakket.

Financiële uitgangspositie

De financiële uitgangspositie voor dit moment is als volgt:

- Voor 2009-2011 hebben we te maken met een begrotingstekort van circa € 57 mln. Twee belangrijke (en externe) oorzaken hiervan zijn de korting op het provinciefonds en de rente-ontwikkeling. Dit noodzaakt om voor de komende jaren een nieuwe balans te vinden tussen bestaande plannen en beschikbare middelen. Om die reden hebben we nog eens kritisch gekeken naar wat in 2009-2011 niet reëel uitvoerbaar is en/of waar een risico bestaat dat de uitvoering niet tijdig op gang komt. Dit leidt tot het voorstel om enkele begrotingsposten en ambities neerwaarts bij te stellen om zo het financiële evenwicht te herstellen.
- Het provinciefonds wordt met ingang van 2011 met € 300 mln gekort. Deze korting komt in 2011 bovenop de € 200 mln die de provincies in 2008-2011 al bijdragen aan de rijksbegroting. Hoewel de verdeling van de € 300 mln niet vaststaat, moeten we op basis van de huidige sleutel rekenen op een nadeel van circa € 40 mln. De korting is een eenzijdig kabinetsbesluit en in strijd met de bestuurlijke afspraken. Met het rijk heeft nog overleg plaats of een deel van de verlaging op andere wijze kan worden ingevuld.
- De ramingen in deze najaarsbrief zijn mede gebaseerd op de (budgettaire effecten van de) verkoop van de aandelen Essent. Gezien de rente-ontwikkelingen moeten we echter het rendement van het Essent-kapitaal voor de jaren 2009-2012 iets naar beneden bijstellen. Zoals ook aan de Commissie Bestuur en Middelen bericht (BM-0782), is voor de uitzetting van de Essent middelen gekozen voor een getrapte strategie. De Essent-middelen zullen, op basis van in 2009 afgeronde Europese aanbestedings-procedure, voor eind oktober 2009 worden uitgezet in solide verhandelbare Europese staats- en bankobligaties. De rente op deze obligaties is de afgelopen maanden gedaald. In de voorjaarsnota is nog uitgegaan van een rente van 4,0%, maar de reële rente nadert op dit moment de 3,50%. Voor 2009-2011 werkt dit ruim € 16 mln nadelig uit. Om dit op te vangen willen we tijdelijk de dividendreserve inzetten. Parallel aan de hiervoor geschetste stap (verhandelbare solide staats- en bankobligaties) zal een traject met banken worden uitgezet dat beziet of het binnen de grenzen van Fido mogelijk is met andere beleggingsproducten tot een hoger rendement te komen. Uiteraard binnen de grenzen van de wet Fido en met grote behoedzaamheid.

- De kapitaalopbrengst zelf is niet beschikbaar voor de afdekking van exploitatietekorten. Ons uitgangspunt is en blijft: “vermogen moet vermogen blijven” en duurzaam worden aangewend.
- Het provinciale weerstandsvermogen is naar de huidige maatstaven (en na aanvulling in deze najaarsbrief) nog net in evenwicht met onze reële risicopositie. Dit is inclusief de overprogrammering van het investeringsprogramma met BrabantStad en inclusief de risico’s verbonden aan de uitvoering van het maatregelenpakket waarmee we in onze provincie de gevolgen van de recessie proberen op te vangen.
- Het tekort voor 2009-2011 is nog slechts het topje van de ijsberg. Voor de langere termijn voorzien we een verder oplopend begrotingstekort als gevolg van verdere ombuigingen door het rijk (doeluitkeringen), de herverdeling van het provinciefonds maar ook de terugval van het fonds door de normeringsmethodiek (gelijk de trap op en af met de ontwikkeling van de rijksbegroting). Dit vraagt om een heroverweging van onze provinciale taken. Een belangrijke voorzet hiertoe is al gegeven door de Stuurgroep kerntaken uit de Staten. In deze najaarsbrief heeft, conform PS-besluit, een nadere concretisering plaats. Er wordt gewerkt langs drie lijnen:
 1. de 4% efficiencykorting en de 6% oud-voor nieuw zijn in volle gang en eind 2011 gerealiseerd;
 2. een pakket van een achttal maatregelen gebaseerd op de aanbevelingen van de PS-stuurgroep moet leiden tot een krimp van de organisatie met circa 20%;
 3. een beleidsvisie 2015, met de focus op onze provinciale kerntaken en de kernproblemen in Brabant; die visie zal bij de voorjaarsnota 2010 worden afgezet tegen het huidige takenpakket om te komen tot expliciete keuzes tot taakvermindering.
- De onzekerheid over de meerjarenramingen is momenteel groot. Dit wordt vooral veroorzaakt door de onduidelijkheid over de omvang en verdeling van het provinciefonds. Daarnaast maakt het Essent-dividend plaats voor een nieuw dividendniveau en een grotere afhankelijkheid van rente-ontwikkelingen. Bij elkaar opgeteld, leidt dit tot toenemende budgettaire risico’s; behoedzaamheid is daarom geboden.

Aandachtspunten van Provinciale Staten

De hiervoor genoemde onderwerpen zijn voor een deel al aangestipt in de afgelopen Statenvergaderingen en worden in deze najaarsbrief verder uitgediept. Tevens voldoen wij aan het verzoek van uw Staten om bij de aanbidding van de begroting 2010 in het bijzonder aandacht te besteden aan:

- a. de budgettaire ruimte in verhouding tot een aantal majeure dossiers genoemd bij de voorjaarsnota (w.o. herstructurering bedrijventerreinen/ BHB, het Provinciaal waterplan, ecologische verbindingszones, Brabant Culturele hoofdstad en integrale dorpsontwikkelingsplannen);
- b. de afwijkingen in de begrotingsuitvoering, waarover we verslag uitbrengen in de bestuursrapportage als onderdeel van deze najaarsbrief en

- waarbij een aanscherping heeft plaatsgehad op het realistisch plannen en begroten;
- c. de concretisering van de Essent-middelen in aansluiting op het zogenoemde 4 supplemental agreement;
 - d. het risicoprofiel en de afdekking daarvan, tevens gelinkt aan het instrument van overprogrammering;
 - e. de reservepositie, mede gezien in het licht van de 20%-aftopping bij de voorjaarsnota;
 - f. het meerjarig verloop van de majeure uitvoeringsopgaven, zijnde het Bestuursakkoord-programma, het programma Samen investeren met BrabantStad, het Programma landelijk gebied en het Maatregelenpakket economische recessie; dit in aansluiting op overzichten in de bestuurlijke samenvatting bij de begroting;
 - g. het vervolgtraject van de kerntakendiscussie, waarbij uw Staten hebben gevraagd om bij de najaarsbrief een overzicht van taken te presenteren die niet meer of anders uitgevoerd kunnen worden;
 - h. de uitwerking van de investeringsagenda Essent blijft hier verder buiten beschouwing en volgt het spoor zoals is afgesproken in de Statenvergadering van 2 oktober jl.

Realistisch ramen (i.r.t. de punten b, e en f)

Bij het opstellen van de begroting en de najaarsbrief is nog eens kritisch gekeken naar de lastenramingen voor 2009 e.v. en het moment van geplande uitvoering en oplevering. Bij onvoldoende hardheid is getoetst op de mogelijkheid van aframen of het doorschuiven van middelen naar latere jaren. De volgende acties zijn uitgevoerd (zie overzicht in paragraaf 7):

- actualisatie van het programma Samen investeren in Brabant(Stad) (gespecificeerd in bijlage VII);
- volledige actualisatie van de meerjarenplanning voor het Provinciaal Meerjarenprogramma Landelijk Gebied (PMJP) voor de periode 2009-2013, gebaseerd op een nieuwe realisatieplanning (bijlage VIII);
- actualisatie van investeringsvolumes en het aanpassen van de meerjarenramingen bij onvoldoende hardheid in de korte termijnplanning (zie investeringsschema bijlage IX);
- de actualisatie van de planning van grondaankopen;
- een tussentijdse doorlichting van projectmatige subsidiestromen, gericht op het verwachte beloop 2009;
- de financiële actualisatie van reserves, mede in verband met 20%-aftopping die is doorgevoerd bij de voorjaarsnota;
- vrijspelen van beschikbare middelen (€ 40 mln aan ombuigingen en € 20 mln tijdelijke inzet dividendreserve) voor het in deze najaarsbrief te dekken begrotingstekort.

Ondanks dat blijven we in de beleidsuitvoering en prestaties sterk afhankelijk van derden. Ook al proberen we zo realistisch mogelijk te ramen, er kunnen geen garanties worden afgegeven ten aanzien van de daadwerkelijke realisatie. In

bestuurlijke afspraken proberen we de projectplanningen en kasstromen zo concreet mogelijk vast te leggen. Verder wordt geanticipeerd op onderbestedingen (B5-programma) en wordt de malusregeling aangescherpt, d.w.z. dat alle middelen die eind van het jaar niet besteed zijn in principe ten gunste komen van de algemene middelen.

Deze acties zijn primair gericht op het zo actueel maken van de begroting 2010 en van de verwachte realisaties in het lopende boekjaar. Met de Rekeningcommissie is afgesproken om meer fundamenteel te kijken naar de verschillende financiële stromen, bijbehorende karakteristieken en huidige beleids- en beheerkaders; dit om te komen tot een adequate inzet van middelen in termen van doelmatigheid en doeltreffendheid. Een nadere uitwerking is voorzien in de Rekeningcommissievergadering van december. Hierbij worden tevens betrokken het deelonderzoek van de Zuidelijke Rekenkamer over onderbestedingen, het thema governance (verantwoording, rapportage, vervallen van afspraken), risicobeleid en instrumenten als overprogrammeren en trendanalyse.

Integrale afweging

Zoals uit het voorgaande blijkt, is er naar de huidige maatstaven en berekeningen geen ruimte voor nieuwe bestedingen en/of beleidsintensivering. Ruimte kan ontstaan bij voorjaarsnota 2010 door het komende half jaar scherp de realisatie van voorgenomen beleid te monitoren en bij achterblijvende realisatie als uitgangspunt te hanteren: vrijval ten gunste van de algemene middelen die bij voorjaarsnota 2010 herverdeeld kunnen worden. Gegeven de ontbrekende ruimte op dit moment is het aan uw Staten om bij de indiening van amendementen op de begroting tevens de financiële dekking aan te geven. Die dekking zal gezocht moeten worden in herprioriteringen binnen de huidige programma's en begrotingsramingen 2009-2011 (oud-voor-nieuw).

Om de meerjarenbegroting 2009-2011 in evenwicht te brengen worden thans twee maatregelen voorgesteld, namelijk een pakket van € 40 mln aan ombuigingen en een tijdelijke inzet van de dividendreserve ad € 20 mln. Die reserve zal bij een positief rekeningresultaat 2009 bij voorrang weer worden aangevuld, mede in relatie tot het uiteindelijke beleggingsplan en de rendementen van de uitzettingen op lange termijn. Refererend aan de jaarrekening 2008: het boekjaar 2008 is afgesloten met een batig saldo van € 23 mln. Hierop zijn in mindering gebracht de middelen voor nog te leveren prestaties in 2009. Na aftrek van die overhevelingen en enkele overige correcties resteerde een besteedbaar bedrag van ruim € 10 mln. Zoals hiervoor vermeld, zal de overhevelingsregel stringenter worden toegepast, zodat alle middelen die eind 2009 niet besteed zijn in principe ten gunste komen van de algemene middelen. Als 2008 maatgevend is, dan mag zodoende voor 2009 een saldo worden verwacht in de orde van € 10 tot 20 mln. Kortom, toereikend om de dividendreserve weer (substantieel) aan te vullen.

Inhoudsopgave najaarsbrief

De indeling van deze najaarsbrief is verder als volgt:

2. Autorisatie en samenstelling begrotingsstukken
3. Budgettaire positie en dekkingsmaatregelen
4. Gevolgen kabinetsplannen voor provinciale financiën
5. Essent-middelen
6. Risicoprofiel en weerstandscapaciteit
7. Uitvoering lopende begroting 2009 en majeure programma's
8. Ontwikkeling provinciale taken en organisatie
9. Overige punten in relatie tot ontwerp-besluit en bijlagen.

2. Autorisatie en samenstelling begrotingsstukken

Voor de begroting 2010 is gekozen voor eenzelfde behandelingsprocedure als vorig jaar, wat resulteert in de volgende agenda:

- algemene beschouwing op 23 oktober;
- behandeling in de functionele commissie op 6 november;
- afsluitend Statendebat en vaststelling van de begroting op 20 november.

Met de begrotingsstukken stellen Provinciale Staten de kaders vast voor zowel het beleid als de financiën. Na vaststelling van de begroting voert het college het beleid uit binnen de beleidsmatige en financiële grenzen die zijn aangegeven. Ten behoeve van de uitvoering en de beheersfunctie wordt de begroting verder uitgewerkt in een productenraming en in directieplannen. Evenals voorgaande jaren leggen wij de productenraming voor u ter inzage in de bibliotheek.

De keuze met betrekking tot onze provinciale begroting is om – verder dan de wetgeving strekt – binnen de programma's ook de productgroepen aan te geven en daarmee het autorisatieniveau te concretiseren. In overleg met de Werkgroep verbetering begroting uit uw Staten is dit jaar opnieuw een aantal zaken scherper gesteld. Prioriteit is gegeven aan het wegwerken van de witte vlekken (uit de begroting 2009) m.b.t. indicatoren bij de doelen en beleidsprestaties. Daarnaast zijn in overleg met de PS-werkgroep de volgende verbeteringen aangebracht:

- een explicieter onderscheid in wettelijke en autonome taken;
- de inzichtelijkheid van de bekostiging van programma's en productgroepen;
- een grafische weergave van de middeleninzet;
- verbeterd kleurgebruik in de financiële tabellen.

Het begrotingspakket 2010 is als volgt samengesteld:

- A. Bestuurlijke samenvatting, met een opsomming van de belangrijkste uitvoeringopgaven voor 2010 en de voortgang op hoofdlijnen in de uitvoering van het bestuursakkoord.
- B. Het begrotingsboekwerk, bestaande uit de 10 reguliere programma's, 8 paragrafen en de financiële begroting (met het overzicht van baten en lasten en een uiteenzetting van de financiële positie).
- C. Het bijlagenboek met de meerjarenramingen, het investeringsschema en diverse financiële overzichten (waaronder de staat van reserves en voorzieningen). Het bijlagenboek ligt ter inzage op de fractiekamers en is op aanvraag verkrijgbaar bij de griffie.
- D. Het onderhavige Statenvoorstel annex najaarsbrief (waaronder de actualisatie van inkomstenramingen en lopende uitgaven en daarmee de financiële positie) inclusief de bestuursrapportage 2009-II in de vorm van een afwijkingenrapportage, conform de afspraken hierover met de Rekeningcommissie.

5. De corresponderende 1e begrotingswijziging 2010 (en parallel daaraan de 3^e wijziging 2009); deze wordt begin november nagezonden.

De begroting 2010 wordt als ontwerpstuk aan PS aangeboden. De definitieve begroting 2010 inclusief begrotingswijzigingen en eventuele amendementen wordt opgesteld na de vaststelling door Provinciale Staten op 20 november.

3. Budgettaire positie en dekkingsmaatregelen

3.1 Budgettaire prognose

Tabel IA geeft een cijfermatig overzicht van onze actuele budgettaire positie op basis van regulier beleid. Tabel IB toont het kantelend financieel perspectief en de noodzakelijke dekkingsmaatregelen op korte termijn. De hoofdelementen worden in de navolgende paragrafen behandeld, de meer financieel-technische onderdelen worden toegelicht in bijlage I. Onze focus ligt op de jaren 2009-2011; voor 2012 volstaan we met een financieel-technische doorrekening. Een budgettaire prognose voor 2012-2015 blijft achterwege vanwege de vele onzekerheden. Naar verwachting is pas volgend jaar meer te zeggen over eventuele verdergaande rijksmaatregelen, een nieuwe verdeling van het provinciefonds en de verdere concretisering van de ramingen m.b.t. de Essent-middelen (in relatie tot de gekozen beleggingsstrategie). De huidige cijfers voor 2011 en 2012 zijn daarom met de nodige onzekerheden omgeven.

Tabel IA Regulier budgettair kader 2009 e.v.

X € 1 mln	2009	2010	2011	Totaal 2009- 2011	2012
- is budgettair nadelig of besteding					
a. Saldo voorjaarsnota 2009	7,6	10,0	10,0	27,6	122,5
b. Inv.agenda Essent, onderdeel kapitaallasten	-	-	-	-	-50,0
c. Ontwikkeling MRB-opbrengst	0,8	0,7	0,6	2,1	0,4
d. Mutaties provinciefonds (regulier)	2,7	1,5	1,3	5,5	0,1
e. Actualisering lasten bestaand beleid, inclusief kapitaallasten	-2,7	-9,5	-9,1	-21,4	-15,9
f. Rente-opbrengsten	32,2	-4,0	-5,7	22,5	-8,2
g. Aanvulling risicoreserveringen	-13,0	-	-	-13,0	-
h. Correctie 20% aftopping reserves	-14,1	-	-	-14,1	-
i. 2 ^e reguliere kapitaalstorting BHB (2007-2011)	-10,0	-	-	-10,0	-
Regulier begrotingssaldo 2009 e.v.	3,6	-1,3	-3,0	-0,7	48,9

Het omslagpunt 2011/2012 in het verloop van het begrotingssaldo hangt in belangrijke mate samen met de einddatum van de bestuursakkoordgelden (*). De afspraak is dat alle prestaties en middelen vóór eind 2011 gerealiseerd moeten zijn of moeten zijn opgestart als hierover specifieke afspraken zijn gemaakt (zoals m.b.t. het B5-programma dat uiterlijk in 2013 moet zijn afgerond).

*) Het bestuursakkoord voorziet voor 2008-2011 in € 472,5 mln aan extra exploitatie-uitgaven (zie bijlage V), wat correspondeert met een volume van ongeveer € 120 mln op jaarbasis.

Tabel IB Kantelend perspectief en dekkingsmaatregelen 2009-2011

X € 1 mln	2009	2010	2011	2009-2011	2012
- is budgettaire nadelig of besteding					
Regulier begrotingssaldo 2009 e.v. (tabel IA)	3,6	-1,3	-3,0	-0,7	48,9
j. Reservering aandeel € 300 mln korting prov.fonds	-	-	-40,0	-40,0	-40,0
k. Negatief effect rijksbegroting op accres provincie-fonds en doeluitkeringen	-	-	-	-	pm
l. Effect herijking provinciefondsmodel na 2011	-	-	-	-	pm
m. 0,5% lager rendement op stamkapitaal Essent	-1,9	-7,5	-7,5	-16,9	-7,5
n. Ombuigingsmaatregelen 2009-2011 (tabel IC)	6,0	9,5	24,5	40,0	-
o. Tijdelijke inzet dividendreserve	-	-	20,0	20,0	-
p. Doorschuiven begrotingsruimte 2009	-7,7	0,3	7,4	0	-
Saldo najaarsbrief 2009	0	1,0	1,4	2,4	1,4

De voorlopige raming van de rente-opbrengsten 2009-2011 (op basis van 3,5%) komt uit op een voordelig saldo van € 5,6 mln, namelijk € 22,5 mln (regel f, gebaseerd op 4,0%) minus € 16,9 mln (regel m, correctie met 0,5%). Het doel is om het weggeven dividend Essent hierop zo goed mogelijk en met maximale zekerheid te compenseren (zie notitie BM-0782). Vanaf de ontvangst van de Essent-middelen is onze aanpak gericht op het behalen van kapitaalmarktrente (lange termijn) en niet van een geldmarktrente (korte termijn). Direct na de cash-opbrengst zullen wij in eerste instantie overgaan tot de aanschaf van solide en verhandelbare obligaties. Voor het beheer op termijn en het innemen van een “vaste positie” is, in nauw overleg met de Treasurycommissie, een aanbesteding gestart. Daarnaast zijn we met Tennet (een 100% staatsdeelneming) in overleg om de opbrengsten verder te optimaliseren. In dat vooruitzicht zijn de hier vermelde cijfers nog slechts voorlopige ramingen. Een verdere toelichting volgt in paragraaf 5.

Kijken we naar de budgettaire positie, dan komt in het reguliere scenario het begrotingssaldo 2009-2011 uit op € 0,7 mln nadelig. Als rekening wordt gehouden met de korting op het provinciefonds m.i.v. 2011 (€ 40 mln, nader toegelicht in paragraaf 4) en een 0,5% lager rendement op het stamkapitaal Essent (€ 16,9 mln) loopt dit op tot ruim € 57 mln nadelig. Dit wordt opgevangen door een pakket aan ombuigingsmaatregelen (€ 40 mln) en een tijdelijke inzet van de dividendreserve (€ 20 mln).

3.2 Ombuigingsmaatregelen 2009-2011

Om de begroting 2009-2011 in evenwicht te brengen, worden de volgende twee maatregelen voorgesteld:

- een pakket van € 40 mln aan ombuigingen (tabel IC). We beperken ons hier tot een hoofdaanduiding; een specificatie en uitsplitsing op product-

- groepniveau volgen in de begrotingswijziging die begin november wordt nagezonden;
- b. een tijdelijke inzet van de dividendreserve ad € 20 mln (nader onderbouwd in paragraaf 6).

De ombuigingen vertalen zich in een verlaging van ambitieniveaus (beleids-
extensiveringen), in het bijzonder waar het aankomt op:

- beleidsuitvoeringen die in de begroting gepland staan vóór eind 2011, maar waarbij een reëel risico bestaat dat die niet tijdig kunnen worden gerealiseerd en waarvoor nog géén harde juridische verplichtingen zijn aangegaan;
- verder zijn de balansposten onder de loep genomen waarop de bedragen staan die bij de afsluiting van een boekjaar nog moeten worden betaald; van de nog openstaande posten wordt nu € 3,7 mln afgeboekt.

Tabel IC Ombuigingsmaatregelen 2009-2011 (x € mln)

Begr. progr.	2009	2010	2011	2009- 2011
01/90 Programma Verbindend Brabant (stelpost bestuursakkoord-middelen, inclusief onvoorzien)	-	-	6,3	6,3
02 Dynamisch verkeersmanagement (DVM) (stelpost bestuursakkoord-middelen)	-	-	2,4	2,4
02 OV-pilots (geen nieuwe pilots uitvoeren)	-	0,5	-	0,5
02/06 Diverse begrotingsposten	0,5	1,6	2,0	4,1
05 Proeftuin Groene Woud	-	0,5	0,5	1,0
04 Duurzaamheidsimpuls pilot LOG;s	0,3	0,3	-	0,6
04 Het schone bedrijventerrein	-	0,2	0,2	0,4
05 Soortenbescherming PMJP	-	-	0,6	0,6
04 Biodiversiteit	-	-	0,5	0,5
04 Klimaatbeleid	-	0,4	0,5	0,9
04 Hergebruik stortplaatsen	-	0,1	0,1	0,2
04 Maatregelen luchtkwaliteit	-	-	0,8	0,8
31 Onttrekking Reserve BMIT	1,5	-	-	1,5
31 Onttrekking Reserve erfgoed	-	2,0	-	2,0
07 Vernieuwen en versnellen samen leven	-	0,7	0,8	1,5
07 Regionalisering / opvoedingsondersteuning	-	1,0	1,0	2,0
07 Kennisbeleid sociale en culturele ontwikkeling	-	0,5	0,5	1,0
05 Mooi Brabant, robuuste ecozone De Beerze	-	0,7	0,7	1,4
09 RLG, beëindiging intensieve veehouderijen	-	-	5,0	5,0
09 RLG, uitvoeringsimpuls reconstructie	-	1,0	2,6	3,6
Alg. Afboeken balansverplichtingen	3,7	-	-	3,7
Totaal ombuigingen 2009-2011	6,0	9,5	24,5	40,0

3.3 Vooruitzichten 2012 e.v.

Voor de jaarschijf 2012 zijn in de tabellen IA en B twee onderwerpen vermeld die een belangrijke impact hebben op het structurele begrotingssaldo, te weten:

- De nadere invulling van de investeringsagenda Essent. In aansluiting op het op 2 oktober besproken voorstel PS 18/09 zijn in tabel IA de geraamde jaarlijkse kapitaallasten ad € 50 mln opgenomen die onlosmakelijk zijn verbonden met de investeringsagenda van € 1 miljard en de daarenboven opgenomen € 750 mln voor infrastructuur. In hoeverre dit volume overeind kan blijven, dient integraal afgewogen te worden op het moment dat meer zicht bestaat op de budgettaire ontwikkeling 2012 e.v. (uiterlijk bij de voorjaarsnota 2010).
- De herverdeelde effecten die voortvloeien uit de herijking provinciefonds (tabel IB, regel l). Deze kunnen forse gevolgen hebben, maar spelen pas een rol vanaf 2012 (zie paragraaf 4). Daarbij komt de ontwikkeling van het accres (regel k) die wel eens negatief zou kunnen zijn.

3.4 Overige bestedingsvoorstellen voorjaarsnota 2009

Het mag duidelijk zijn dat er vrijwel geen ruimte is voor beleidsintensivering en/of nieuwe projectvoorstellen. Voor de niet gehonoreerde voorstellen uit de voorjaarsnota kan vooralsnog geen plaats worden ingeruimd. Een uitzondering en onvermijdelijk gegeven is de 2^e reguliere storting in het participatiefonds van de Brabantse Herstructureringsmaatschappij Bedrijventerreinen (BHB), waarvoor nu € 10 mln is opgenomen (tabel IA, regel i). De stand van zaken m.b.t. de overige onderwerpen is als volgt:

a. Provinciaal waterplan (PWP)

Het PWP staat geagendeerd voor de Statenvergadering van 20 november a.s. Voor de financiering van het PWP is een aantal scenario's aangegeven. Het voorkeursscenario vraagt om een bedrag van € 116,0 mln (inclusief 10% over-programmering). Voor deze bestuursperiode vertaalt zich dat in een volume van € 75,9 mln. Hiervan is € 62,6 mln vastgelegd. Voor 2010-2011 is aanvullend nog een bedrag nodig van € 13,3 mln. Daarvan wordt € 7,2 mln beschikbaar gesteld uit de algemene middelen conform het besluit bij de voorjaarsnota, € 5,4 mln door herprioritering binnen de directie Ecologie en € 0,7 mln uit de Voorziening grondwaterheffing.

b. Natte ecologische verbindingzones

De waterschappen hebben aangegeven dat zij in het kader van de 2e bestuurs-overeenkomst tegelijk met de aanleg van het waterschapsdeel van de EVZ's ook een deel van de gemeentelijke opgave kunnen uitvoeren. Hiermee is circa € 5,2 mln gemoeid. Bij de bestuursrapportage en 2e doorlichting 2009 (zie paragraaf 7) is in totaal € 3,4 mln vrijgemaakt door herprioritering binnen de programma's Milieu en Natuur, bos en landschap. De inspanningen zijn erop gericht om nog € 1,8 mln voor begrotingsjaar 2011 te vinden door herprioritering of als er onderuitputtingen optreden.

c. Integrale dorpsontwikkelingsplannen (IDOP's)

In het bestuursakkoord is € 23 mln opgenomen voor de uitvoering van IDOP's. Op dit moment is voor de uitvoering van 6 IDOP's voor € 5 mln beschikt, zodat nog € 17 mln resteert voor de komende periode. Dit bedrag zal volledig worden aangewend. De subsidieregeling is verruimd, maar gegeven de huidige financiële situatie is er geen budget om voorstellen te honoreren.

d. Brabant Culturele Hoofdstad 2018 / Cultuur schept ruimte

In de voorjaarsnota is € 4,6 mln uitgetrokken voor BCH2018 voor de jaren 2009-2011. Het betreft € 3 mln voor (activiteiten van) het programmabureau en € 1,6 mln voor de provinciale bouwsteen. Daarboven is in de groslijst van de voorjaarsnota nog een bedrag genoemd van € 3,4 mln in relatie tot het project Cultuur schept ruimte (de provinciale bouwsteen) voor het ondersteunen van nog te ontwikkelen Brabantse initiatieven. Wij hebben er nu voor gekozen om alleen al uitgewerkte projectvoorstellen in het programma op te nemen. Wellicht ten overvloede merken we nog op dat wij in "Samen investeren in Brabant(Stad)" nog € 20 mln aan cofinancieringsbijdragen voor BCH2018-projecten hebben ingebracht.

e. Jeugdzorg

Op basis van onze prognosemodellen worden de kosten voor het verlenen van geïndiceerde jeugdzorg in 2010 geschat op € 187 mln. Op dit moment is de verwachting dat we € 170 mln aan doeluitkering van het Rijk zullen ontvangen. Dat zou een tekort opleveren van € 17 mln. Daarvan kan € 9 mln worden opgevangen, namelijk € 6 mln uit de voorziening en € 3 mln uit efficiencykortingen bij de zorgaanbieders. De overige € 8 mln vormen een knelpunt. We zijn hierover in gesprek met rijk, IPO en zorgaanbieders om naar oplossingen te zoeken. De insteek is dat wij als provincie niet meer kunnen uitgeven dan wat wij uit de doeluitkering ontvangen. Omdat het recht op jeugdzorg wettelijk gegarandeerd is, lopen we echter het risico voor eventuele tekorten. De € 8 mln is voorlopig voor 50% afgedekt binnen de Risicoreserve.

f. Automatische treinbeveiliging

Hiervoor is nu € 1 mln gereserveerd binnen het Brabants Meerjarenprogramma Infrastructuur en Transport (BMIT).

4. Gevolgen kabinetsplannen voor provinciale financiën

Door de financieel-economische crisis worden de overheidsfinanciën langdurig uit het lood geslagen. Zelfs wanneer er na de crisis wordt teruggekeerd naar een economische groei van 2%, dan blijft het tekort boven de toegestane Europese norm van 3% BBP. Dit dwingt het kabinet tot ingrijpende maatregelen die hun gevolgen hebben voor het provinciefonds.

€ 300 mln korting op provinciefonds

Het IPO onderschrijft de noodzaak en urgentie van ingrijpen, maar heeft grote moeite met de manier waarop. De bezuiniging van € 300 mln vanaf 2011 komt overeen met 30% van het provinciefonds en overtreft de bezuinigingen die het rijk voor zichzelf wil doorvoeren. Bovendien is de korting in 2011 in strijd met het in 2008 gesloten bestuursakkoord. Daarin is vastgelegd dat de provincies in 2008-2011 jaarlijks € 200 mln bijdragen aan de rijksbegroting. Voor Brabant gaat het om € 26,5 mln op jaarbasis, welk bedrag opzij is gezet in de Reserve Brabant 2050. Daar bovenop komt in 2011 nog eens € 40 mln extra, met een structurele doorwerking naar 2012 e.v. (tabel IB, regel j).

Of het daarbij blijft, is nog maar de vraag. In de Miljoenennota kondigt het kabinet een brede heroverweging aan die moet leiden tot een ruim aanbod van besparingsmogelijkheden waaruit de politiek in een latere fase kan kiezen. Voor elk beleidsveld moet tenminste een verplichte variant worden ontwikkeld van 20% van de netto-uitgaven. Enkele thema's van die heroverweging (zoals leef-omgeving en natuur, mobiliteit, water en openbaar bestuur) raken de provincies in hun kern. Daarnaast speelt de normeringssystematiek ("samen de trap op, samen de trap af") waardoor nieuwe bezuinigingen in de toekomst (*) hun doorwerking hebben op de accessen. De provincies lopen zodoende het gevaar om dubbel te worden belast.

*) Dit voorjaar zijn in het Aanvullend Beleidsakkoord "Samen werken, samen leven" afspraken gemaakt over vaste reële accessen voor de periode 2009 t/m 2011. Vanwege de economische stimuleringsmaatregelen en de incidentele afwijkingen van de begrotingssystematiek van het rijk, is afgesproken om uit te gaan van een reeks nominale bedragen op het niveau van het Bestuursakkoord uit 2008. De normeringssystematiek zal in 2012 in principe weer in werking treden, maar dat leidt onvermijdelijk tot "trap af" en daarmee tot een daling van de provinciefondsuitkering (tabel IB, regel k).

Verdiepingsslag

Enige speelruimte bij de € 300 mln biedt de afspraak tussen Kabinet en IPO om nog een verdiepingsslag uit te voeren (afronding gepland op 1 november) met als doel te komen tot duurzame afspraken over de financiële verhouding tussen rijk en provincies. In de Miljoenennota wordt gesteld dat "als de uitkomst van die verdiepingsslag leidt tot een andere uitkomst dan de voorgenomen verlaging, het

kabinet zijn voornemen nader zal wegen”. Op dit moment wordt onderzocht of een deel van de voorgenomen verlaging kan worden ingevuld door decentralisatie-arrangementen en/of investeringsprogramma’s. Samen investeren, is naar ons idee een vruchtbaarder route dan een platte korting. Brabant is bereid om zich op te stellen als partner van het rijk, zoals we ons eerder hebben ingezet voor o.a. de aanleg van de A4-zuid, de aanpak van de verkeersproblematiek rond Eindhoven, de vernieuwing van het landelijk gebied en het terugdringen van de wachtlijsten in de jeugdzorg.

Vervolgonderzoek verdeelmodel provinciefonds

Parallel aan de verdiepingsslag loopt een vervolgdiscussie over de verdeling van het provinciefonds, waarover dit voorjaar een advies is uitgebracht door de Raad voor de financiële verhoudingen (Rfv). Het IPO heeft aan een onafhankelijke commissie onder voorzitterschap van mevrouw Stuiveling (voorzitter Algemene Rekenkamer) gevraagd om de (her-)verdeling nog eens onder de loep te nemen en te toetsen aan de uitgangspunten van de Financiële verhoudingswet. Het advies moet eind dit jaar gereed zijn om met ingang van 2012 te kunnen worden ingevoerd. Wat ons betreft moet het voorstel van de Rfv worden teruggebracht tot een meer evenwichtige verdeling die tevens rekening houdt met de autonomie van de provincie(s) maar ook met de verdeling van andere geldstromen buiten het provinciefonds. Dat betekent onder meer een beperking van het aantal ijkpunten en een verdeling op basis van globale, robuuste en eenvoudig te begrijpen maatstaven. Ook zou nog eens nagedacht moeten worden over de voor- en nadelen van het vergroten van het eigen belastinggebied van de provincies, in combinatie met de afbouw van het provinciefonds. Er zal immers binnen afzienbare tijd een vervanging moeten komen voor de provinciale opcenten motorrijtuigenbelasting.

Provinciale belastingen

Tegelijk met de Miljoenennota is het Belastingplan 2010 verschenen dat o.a. voorziet in de fiscale stimulering van zuinige auto’s, met tot doel de uitstoot van broeikasgassen te reduceren. Hiervoor wordt naast de vrijstelling van Belasting Personenauto’s en Motorrijwielen (BPM) een nultarief ingevoerd voor de Motorrijtuigenbelasting (MRB). Deze maatregel werkt door op onze opcenten-opbrengst en leidt (naar de huidige ramingen) tot een inkomstenderving van circa € 2 mln op jaarbasis. De staatssecretaris van Financiën tekent hierbij aan, dat nog altijd sprake is van een autonome groei van het wagenpark en daarmee van de opbrengst uit provinciale opcenten. In IPO-verband zullen de ontwikkelingen op dit vlak nauwlettend in de gaten worden gehouden, want bij een doorgaande groei van het aantal zuinige auto’s kunnen de budgettaire gevolgen aanzienlijk oplopen. Weliswaar is er een wettelijke ruimte (onbenutte belastingcapaciteit) om via een verhoging van de opcenten het inkomstenverlies op te vangen, maar in ons bestuursakkoord hebben we afgesproken om de lasten voor de burger niet te verzwaren en de opcenten in deze periode gelijk te houden aan het niveau van 2007.

Zoals bekend, is het kabinet van plan om in het kader van de invoering van de kilometerprijs voor personenauto's de MRB in de periode 2012-2016 geleidelijk af te schaffen. De introductie van een nieuw provinciaal belastinggebied ter vervanging van de provinciale opcenten op de MRB wordt overgelaten aan een nieuw kabinet. Uitgangspunt is de afspraak uit het bestuursakkoord rijk-provincies 2008-211 dat de provincies een eigen belastinggebied behouden.

5. Essent-middelen

In de voorjaarsnota is een prognose gegeven van de financiële dimensie die samenhangt met de verkoop van Essent en de eerste fase van de investeringsagenda. Het betrof een tentatieve raming, waarvan we hebben toegezegd hierop bij de najaarsbrief te zullen terugkomen.

Doordat het Zeeuwse nutsbedrijf Delta zich heeft verzet tegen de splitsing van het juridische en het economische eigendom van de aandelen EPZ en deze aandelen nu niet kunnen worden overgedragen aan RWE, is er een nieuwe situatie ontstaan. De Commissie BM is hierover geïnformeerd (BM-0791). De gezamenlijke oplossing is nu in overleg met RWE gevonden in het voorlopig uitstellen – in afwachting van de verdere rechtsgang – van de overdracht van de economische eigendom (zoals vastgelegd in het 4^e supplement). RWE zal een overeenkomstig deel van de verkoopprijs (in totaal € 950 mln) nog niet uitbetalen. Dit leidt ertoe dat er op het moment van “completion” minder koopsom wordt voldaan. In plaats daarvan behouden de aandeelhouders Essent hun aandeel in EPZ. Om een constante rendementsstroom voor de aandeelhouders te genereren, zal de aandeelhouderscommissie (AHC) zich inspannen om binnen de afspraken van het 4^e supplement een optimaal rendement te behalen uit de te ontvangen dividenden en rente. In cijfers uitgedrukt levert dit, op basis van de gegevens aan de aandeelhoudersvergadering op 28 september jl. (zie BM-0801) en in aansluiting op het overzicht uit de voorjaarsnota, het volgende beeld:

Tabel IIA Kapitaalopbrengst Essent

X € 1 mln	Opstelling in voorjaarsnota	Opstelling in najaarsbrief
Raming totale verkoopopbrengst 2009	2.275	-
Af: dividend over 2008 (verwerkt in voorjaarsnota 2009)	-136	-
Cashopbrengst (inclusief terugstorting dividendbelasting)	2.139	2.045
Bij: Raming risicoreserveringen (escrow's) die op termijn vrijvallen	475	125
Bij: Raming verkoop EBD/EPZ op termijn	-	335
Bij: Raming verkoop Essent-Milieu	pm	pm
Raming totale opbrengst op termijn	2.614	2.505
w.v. bestemd voor investeringsagenda	1.000	1.000
w.v. stamkapitaal voor compensatie dividendniveau	1.614	1.505

Tussen de ramingen in de voorjaarsnota en deze najaarsbrief zit een verschil van € 94 mln (€ 2.139 minus 2.045 mln). Dit houdt verband met de afsplitsing van EPZ, CBL-reserveringen en de bruglening aan Enexis. Verder is sprake van een lager niveau aan risicoreserveringen.

Aangetekend wordt dat de cijferopstelling in tabel IIA in de eerste plaats is bedoeld als basis voor de budgettaire doorrekening in tabel IIB. De middelen die we ontvangen uit de verkoop van de aandelen Essent zullen worden aangewend ter compensatie van het weggefallen dividend en voor de realisering van de investeringsagenda (PS 18/09). De precieze verdeling hiervan wordt op dit moment voorbereid. Belangrijk element is het rendement dat behaald kan worden bij de uitzettingen.

Naast het dividend van Enexis en Essent Milieu dat we de komende jaren gaan ontvangen, is naar de huidige inzichten circa € 1,5 miljard benodigd als stamkapitaal ter compensatie van het weggefallen dividend. De overige € 0,5 miljard uit de cashopbrengst plus de circa € 0,5 miljard aan op termijn te ontvangen opbrengsten uit verkoop EPZ en vrijvallende risicoreserveringen, leggen bij elkaar de basis voor een investeringsprogramma van € 1 miljard. De op termijn af te lossen brugvordering (in totaal € 1.800 mln waarin Brabant aandeel heeft van afgerond € 550 mln) moet worden weggestreept tegen de geraamde renteopbrengsten (tabel IIB, onderdeel regel b).

In het statenvoorstel PS 18/09 is uitgegaan van een investeringsvolume van circa € 1 miljard. Hoe is dat volume te zien in relatie tot de carve out van EPZ?

- In de situatie dat juridische belemmeringen voor verkoop van EPZ kunnen worden weggenomen, blijft dit volume overeind. Immers de verkoopprijs is gegarandeerd.
- In de situatie dat EPZ uiteindelijk niet blijkt te kunnen worden vervreemd, kan naar huidige inzichten het volume overeind worden gehouden omdat de dividendinkomsten uit EPZ hiervoor toereikend zijn (in ieder geval tot 2033 einde vergunning EPZ).

Op dit moment wordt bezien op welke wijze de financiële uitwerking rente-technisch geoptimaliseerd kan worden. Mochten hierin tegenvallers optreden, dan is het uiteindelijk een keuze van PS of deze tegenvallers ten laste worden gebracht van het investeringsvolume van € 1 miljard dan wel ten laste van de reservering voor dividendcompensatie.

De komende maanden volgen een Europese aanbesteding en offerte-aanvraag bij bankinstellingen om de kapitaalopbrengst duurzaam en tegen een zo goed mogelijk rendement uit te zetten. In de keuze laten we ons bijstaan door een terzake kundig adviesbureau. Als de gunning een feit is (voorjaar 2010), kunnen de ramingen verder worden aangescherpt.

Tabel IIB Budgettair effect verkoop Essent

X € 1 mln	2009	2010	2011	2009-2011	2012
- is budgettair nadelig of besteding					
a. Aframing begroot Essent-dividend	-	-122,5	-122,5		-122,5
b. Nieuw raming dividenden en rente-opbrengst:					
- dividend netwerkbedrijf Enexis	-	15,0	12,5		10,0
- rente op bruglening Enexis	-	22,0	22,0		22,0
- dividend Essent-Milieu	-	3,5	3,5		3,5
c. Rente stamkapitaal ad € 1.505 mln (tegen 3,50%)	22,6	52,7	52,7		52,7
d. Rente werkkapitaal i.r.t. investeringsagenda (tegen 3,25%)	7,7	17,8	18,6		18,6
Budgettair effect verkoop Essent (tabel IA en B)	30,3	-11,5	-13,3	5,6	-15,7
<i>tentatieve raming bij voorjaarsnota</i>	<i>13,0</i>	<i>1,0</i>	<i>-4,0</i>	<i>10,0</i>	<i>-11,0</i>

Ad c In de voorjaarsnota is nog uitgegaan van een rente van 4,0%. Sindsdien heeft zich echter een daling van de rentevoet voltrokken. De reële rente, zoals recentelijk besproken met de Treasurycommissie, ligt op dit moment in de buurt van 3,5%. Een 0,5% lagere rente over € 1,5 miljard scheelt echter € 7,5 mln op jaarbasis. Dit nadeel is verwerkt in het “kantelend perspectief” in tabel IB. De bedoeling is om uiteindelijk een zodanige beleggingspositie in te nemen dat de 3,5% kan worden overtroffen.

Ad d Het werkkapitaal is opgebouwd uit de cashopbrengst minus het stamkapitaal, aangevuld met de geraamde ontvangsten op termijn en verminderd (vanaf 2012) met de eerste uitgaventanches van de investeringsagenda.

Met de verkoop van de aandelen Essent verandert ook de grondslag van de dividendreserve. Er blijft zonder meer een buffer nodig om eventuele tegenvallers te kunnen opvangen in de nieuwe kapitaalinkomsten. In relatie tot het nieuwe dividend van afgerond € 20 mln (tabel IIB, regel b) zou een reservering kunnen worden aangehouden van één jaarschijf, zijnde € 20 mln. Daarnaast is het de vraag of er een buffer moet komen om rentefluctuaties op te vangen. Dit is sterk afhankelijk van de nog te kiezen structurele beleggingstrategie; bij de voorjaarsnota 2010 komen we hierop terug.

Zoals we in de inleiding van deze najaarsbrief al hebben aangegeven, willen we de thans beschikbare dividendreserve van € 20 mln tijdelijk inzetten om het nadeel op te vangen van de 0,5% lagere rekenrente. De bedoeling is om de reserve uiterlijk bij de voorjaarsnota 2010 weer op niveau te brengen.

6. Risicoprofiel en weerstandscapaciteit

Onderdeel van de begroting vormt de paragraaf weerstandsvermogen, waarin de omvang van de risico's is afgezet tegen de aanwezige weerstandscapaciteit. De weerstandsparagraaf geeft aan hoe robuust de begroting is. Daarbij wordt overigens niet alleen gekeken naar het begrotingsjaar zelf (het statisch weerstandsvermogen), maar ook naar het meerjarige verloop (dynamisch vermogen). Wat dat laatste betreft, mag duidelijk zijn dat Brabant met de kapitaalopbrengst van Essent wel tegen een stootje kan. Zoals in de inleiding van deze najaarsbrief nog eens aangehaald, hanteren we het uitgangspunt van "vermogen moet vermogen blijven". Dat betekent dat de Essent-middelen als uitgangspunt niet beschikbaar zijn voor tekortafdekking.

Centrale reserves

De buffercapaciteit waarmee eventuele tegenvallers opgevangen kunnen worden, zit vooral in een aantal centrale reserves en wel als volgt:

- beleidsrisico's, gecijferd op € 90,8 mln, worden in principe ondervangen door de Risicoreserve;
- bedrijfsrisico's worden gekwantificeerd op 3% van onze netto exploitatie-omvang en afgedekt door de Algemene reserve (het zogenoemde genormeerde gedeelte van € 18,2 mln);
- risico's die samenhangen met grondexploitatie evenals risico's m.b.t. het project stimulering woningbouwproductie (ad € 50 mln, onderdeel maatregelenpakket economische recessie) komen ten laste van de Reserve grondbank;
- m.b.t. het B5-programma is een overprogrammering afgesproken van 20% die in eerste instantie ten laste komt van het totale programmabudget en die in tweede instantie op concernniveau moet worden opgevangen (provinciaal aandeel € 88 mln);
- aan de inkomstenkant van de begroting hebben we te maken met onzekerheden omtrent dividendopbrengsten en renteschommelingen; andere inkomstenstromen zoals doeluitkeringen, uitkering provinciefonds en de opcentenopbrengst MRB worden periodiek zo goed mogelijk geënt op de bestuurlijke afspraken, circulaires en feitelijke ontwikkelingen.

Risicoprofiel en weerstandscapaciteit

In de navolgende tabellen wordt het risicoprofiel afgezet tegen de aanwezige weerstandscapaciteit. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt in een financieel-technische weerstandscapaciteit (maximumniveau) en de politiek-bestuurlijke weerstandscapaciteit (reëel niveau) die begrensd wordt door de afspraken uit het Bestuursakkoord en andere Statenbesluiten. Zo zijn bestemmingsreserves in principe vastgelegd (bestedingsplannen van de reserves zijn geactualiseerd bij de voorjaarsnota) en geldt voor het opcententariaf dat dit conform de afspraak uit het bestuursakkoord niet verder verhoogd zal worden.

Tabel IIIA Risicoprofiel

	Maximum	Reëel niveau
1. Beleidsrisico's (resp. 100% en 80%-niveau), inclusief € 25 mln voor enkele onderdelen van het maatregelenpakket economische recessie	113,5	90,8
2. Stimulering woningbouwproductie, onderdeel maatregelenpakket	50,0	50,0
3. Bedrijfsrisico's (3% netto exploitatieomvang)	18,2	18,2
4. Overprogrammering B5-programma (respectievelijk 100% en 50%-niveau)	88,0	44,0
5. Nieuw dividendniveau (zie paragraaf 5)	40,5	20,0
Totaal risicoprofiel	310,1	223,0

- Ad 1 Omdat risico's zich niet allemaal tegelijk zullen voordoen, houden we een normniveau aan van 100–20%, gelijk aan het percentage dat is gehanteerd bij het instrument van overprogrammering en bij de aftopping van reserves.
- Ad 4 Voor de overprogrammering wordt een risicodekking opgenomen van 50%, zijnde € 44 mln.

Tabel IIIB Weerstandscapaciteit

	Financieel- technisch	Politiek- bestuurlijk
a. Risicoreserve (stand bij begroting)	61,8	61,8
b. Genormeerd deel Algemene reserve (gelijk aan 3% van de netto exploitatie)	18,2	18,2
c. Reserve grondbank, compartiment woningbouwproductie	50,0	50,0
d1. Reserve dividend Essent (stand bij begroting 2010)	67,2	67,2
d2. Begrote aanvulling dividendreserve naar eindniveau € 80 mln in 2010	0	12,8
e. Bestemmingsreserves en stille reserves	pm	0
Subtotaal incidenteel	197,2	210,0
f. Onbenutte belastingcapaciteit (op basis van verschil tussen 71,6 opcenten en het wettelijke maximum van 116,7 opcenten)	130,2	pm
g. Post onvoorzien	1,3	1,3
Subtotaal structureel op jaarbasis	131,5	1,3

Het reële risicoprofiel wordt geschat op € 223 mln (tabel A). Hier staat voor de korte termijn een (incidentele) weerstandscapaciteit tegenover van € 210 mln (tabel B). Om een en ander in evenwicht te brengen, komen we tot een herijking zoals aangegeven in tabel IIIC. De noodzakelijk aanvulling met € 13,0 mln is meegenomen in paragraaf 3 (tabel 1A, regel g).

Tabel IIIC Centrale risicoreserveringen (*)

	Huidig niveau	Nieuw niveau
a. Risicoreserve (basis)	61,8	90,8
addendum voor overprogramming B5-programma	-	44,0
b. Genormeerd deel Algemene reserve	18,2	18,2
c. Reserve grondbank, compartiment woningbouwproductie	50,0	50,0
d. Dividendreserve (inclusief renterisico's)	80,0	20,0
Centrale risicoreserveringen (exclusief grondbeleid)	210,0	223,0

*) Om de samenhang te benadrukken, zijn de Algemene reserve, de Risicoreserve en Dividendreserve in de begroting samengevoegd onder de noemer van centrale reserves.

Reserve grondbank

Voor de uitvoering van het provinciale grondbeleid is bij Najaarsbrief 2008 besloten tot de instelling van een Reserve grondbank, waarbij Gedeputeerde Staten zijn gemachtigd tot het doen van grondaankopen ten laste van de reserve. Op basis van de notitie over het provinciale ontwikkelbedrijf (RM-1393) wordt de reserve niet alleen ingezet voor grondaankopen, maar ook voor andere activiteiten van het ontwikkelbedrijf in oprichting, met name de eigen ruimtelijke ontwikkelingsprojecten en deelnemingen in projecten die gezamenlijk met andere overheden en/of private partijen worden uitgevoerd (PPS).

Omdat het huidige investeringskrediet niet toereikend is om alle beleidsvoornemens van het provinciale ontwikkelbedrijf i.o. uit te voeren, stellen wij uw Staten voor om de reserve om te vormen tot een risicoreserve voor het grondbeleid (inclusief het project stimulering woningbouwproductie), met daaraan gekoppeld een krediet tot een maximum van € 250 mln. Hierbij blijven de uitgangspunten ten aanzien van het provinciale ontwikkelbedrijf (commissie-notities RM-1373 en RM-1393) gehandhaafd. Bij het openen van een grondexploitatie zullen vooraf de risico's worden ingeschat. Die risico's worden vervolgens afgedekt binnen de reserve grondbank zonder dat hoeft te worden ingeteerd op het kapitaal van het ontwikkelbedrijf.

Het saldo van de Reserve grondbank per 1-1-2010 is begroot op € 97,2 mln. Aanvullend hierop wordt de komende jaren € 4,8 mln in de reserve gestort. Zoals hiervoor aangegeven, wordt daarvan € 50 mln geormerkt als risicoafdekking voor het woningbouwproject. Tegenover de resterende € 52,3 mln staat dan een kredietfaciliteit van € 250 mln. Dit komt overeen met een risicoreservering van circa 20%.

Reservepositie (bijlage III)

Naar aanleiding van het verzoek van Provinciale Staten wordt in bijlage III een overall-beeld geschetst van onze reservepositie.

7. Uitvoering lopende begroting en majeure programma's

Bestuursrapportage (bijlage IV)

In de Bestuursrapportage 2009-II (opgenomen in bijlage IV) geven wij een opsomming van de afwijkingen in de beleidsuitvoering en bedrijfsvoering in de maanden januari t/m juli. Primair gaat het om een afwijkingenrapportage, met een summier voortgangsmelding op de politieke dossiers.

De bestuursrapportage is als volgt opgebouwd:

- A. Tussentijdse politieke verantwoording aan PS;
- B. Majeure afwijkingen in financiële middelen 2009-2012;
Bijlagen:
 - 1. Overzicht van financiële consequenties, inclusief voorstellen uit de bestuursrapportage;
 - 2. Overzicht aankopen en overige bestedingen ten laste van de grondbank;
 - 3. Overzicht van door GS vastgestelde voortgangsrapportages;
 - 4. Financiële en inhoudelijke afwijkingen per productgroep niet majeur.

Tabel IV Financiële consequenties Bestuursrapportage II (inclusief begrotings-doorlichting)

X € 1 mln	2009	2010	2011	2009-2011	2012	2013	2014
1. Bestuursrapportage II							
Financiële afwijkingen	1,8	-2,4	0,6	0	-	-	-
2. Doorlichting							
a. Bestuursakkoordmiddelen	42,3	-29,5	- 2,5	10,3	-5,2	-5,1	-
PMJP Landelijk Gebied	21,1	15,0	-11,0	25,2	-8,6	-16,6	-
b. Reserves en voorzieningen	1,7	-1,9	0,4	0,2	-0,1	-0,1	-0,2
c. Doeluitkeringen (en transitoria)	-2,1	-0,8	0,1	-2,8	0,3	0,4	0,4
d. Financieel-technische bijstellingen	0,5	0,7	0,3	1,4	-0,1	0,1	0,1
Totaal	65,3	-18,9	-12,1	34,3	-13,7	-21,3	0,3
Afdekking uit meerjarenvolumen:							
- BA-middelen 2012-2013	-	-	-	-10,3	-	-	-
- PMJP Landelijk gebied 2012-2013	-	-	-	-25,2	-	-	-
Saldo / budgettair effect bestuurs-rapportage en 2 ^e doorlichting 2009	-	-	-	-1,2	-	-	-

Majeure uitvoeringsprogramma's (bijlagen V t/m VIII)

In aansluiting op de bestuursrapportage is in de bijlagen het meerjarig verloop weergegeven van de majeure uitvoeringsopgaven, zijnde het Bestuursakkoord-programma (bijlage V), het Maatregelenpakket economische recessie (bijlage VI), het programma Samen investeren met BrabantStad (bijlage VII) en het Programma landelijk gebied (bijlage VIII).

Investeringschema (bijlage IX)

Tot de begrotingsdoorlichting behoort ook de actualisatie van het investerings-schema (bijlage IX). In dit schema zijn de door PS vastgestelde investerings-volumes opgenomen. Deze hangen voor een groot deel samen met het Brabants Meerjarenprogramma Infrastructuur en Transport. Het BMIT is een voort-schrijdend uitvoeringsprogramma van het vigerende PVVP en geeft de laatste stand weer over de voortgang van projecten. De opstelling van het BMIT loopt gelijk op met de 2e marapperiode; wijzigingen worden meegenomen in de 2e bestuursrapportage en vormen input voor de kapitaallastenberekening in de najaarsbrief. Het BMIT vormt een bijlage bij de provinciale begroting.

Uit het investeringschema blijkt dat de ramingen in 2010 en 2011 (respectie-velijk € 199,7 mln en € 175,9 mln) beduidend hoger liggen dan in andere jaren. Ten opzichte van het schema uit de voorjaarsnota zijn er 2 projecten die eruit springen:

a. Spoorse doorsnijdingen 2e tranche (SPODO II)

In het BMIT 2010-2014 wordt voorgesteld om € 50,6 mln te reserveren voor het project spoorse doorsnijdingen. De minister van Verkeer en Waterstaat heeft in november 2008 een subsidieregeling ingesteld ten behoeve van gemeentelijke projecten tot opheffen of verminderen van knelpunten rondom het spoor (de regeling spoorse doorsnijdingen 2e tranche). Hiermee wordt beoogd gemeenten te ondersteunen met een financiële bijdrage om de barrièrewerking in stedelijk gebied te verminderen of op te heffen. De subsidie bedraagt ten hoogste 25% van de subsidiabele kosten met een maximum van € 15 mln per project. In totaal heeft de minister € 141 mln voor deze regeling gereserveerd.

Provinciale Staten hebben in hun vergadering van 7 november 2008 unaniem de motie "Spoorse doorsnijdingen" aangenomen en ons college verzocht met spoed na te gaan welke Brabantse gemeenten plannen willen indienen in het kader van de 2e tranche van de regeling. Ter dekking van de kosten hebben de Staten een aanvullende bijdrage van maximaal 25% beschikbaar gesteld.

Inmiddels heeft het rijk de besluitvorming op projectniveau afgerond en zijn de beschikkingen verstuurd. Er is door Brabantse gemeenten een groot aantal aanvragen ingediend, tot een totaal van € 50,6 mln. Op grond van de PS-motie zullen we als provincie eenzelfde bedrag beschikbaar stellen. In het BMIT wordt voorgesteld een bedrag van € 42,5 mln te financieren uit de resterende bestuurs-akkoord investeringsmiddelen (€ 400 mln) en € 8,1 mln uit de reserve BMIT.

Op dit moment is nog geen concrete planning van de projecten voorhanden. De verwachting nu is dat het zwaartepunt in 2011 zal liggen. Het volledige investeringsbedrag is daarom ingepland in 2011.

b. Zuid-Willemsvaart

Aanvankelijk was voor de realisatie van de omlegging Zuid-Willemsvaart in 2009 een bedrag van € 18,7 mln geraamd (2010: € 11,4 mln.). Deze planning is ook opgenomen in het BMIT 2010-2014. Ten tijde van de opstelling van de nieuwe investeringsplanning is bekend geworden dat er bij de Raad van State een beroepsprocedure is ingesteld tegen het gewijzigde tracébesluit. Hoe dit zich verder zal ontwikkelen, is nog niet duidelijk. Derhalve is de investeringsbijdrage van 2009 doorgeschoven naar 2010.

8. Ontwikkeling provinciale taken en organisatie

8.1 PS-besluit takendiscussie

Inleiding

Niet alleen de financiële verhoudingen zijn in beweging, maar ook de rol en positie van de provincies worden weer eens beproefd. Op nationaal niveau heeft discussie plaats naar aanleiding van rapporten van o.a. de commissies Lodders en Mans. In de Miljoenennota 2010 is een brede heroverweging aangekondigd die ook het thema openbaar bestuur aansnijdt, met name waar het gaat om “wijzigingen in de verhoudingen tussen de verschillende bestuurslagen”.

Op het IPO-jaarcongres van 30 september jl. heeft de minister-president naar voren gebracht dat hij geen voorstander is van nieuwe alomvattende bestuurlijke blauwdrukken: “vernieuwing is prima, maar dan wel functioneel en doelgericht”.

Dat laatste spreekt ons aan. Het gaat erom dat de provincie bij de tijd blijft, haar rol kiest en duidelijke prioriteiten stelt. In dat verband is het van belang dat we ons focussen op de belangrijke maatschappelijke opgaven en knelpunten in de provincie. De (vervolg-)discussie over de investeringsagenda vervult daarbij een spilfunctie. Wij zien dat debat als richtinggevend voor onze toekomstige takeninvulling en financiële huishouding. Die discussie moet leiden tot een visie op Brabant 2015, waarin de strategische koers voor de komende jaren wordt uitgezet en die tevens het kader vormt om de nieuwe taken van de provincie te kunnen beoordelen.

Sinds de invoering van het duale bestel heeft de provincie zich in toenemende mate ontwikkeld tot een flexibele politieke matrixorganisatie: de basisexpertises zijn in directies gegroepeerd rondom de drie P's van People, Planet en Profit met als bindend element de Ruimte en als ondersteunend element de Middelen. Vanuit het bestuursakkoord wordt in zes integrale programma's gewerkt aan bestuurlijke opgaven die deze vier jaar daadwerkelijk “het verschil” moeten maken. De programma's zijn in principe eindig; zodat bij een volgende bestuursperiode kan worden overgegaan tot heroverweging.

Om tot een koersbepaling te kunnen komen, worden in de navolgende paragrafen de volgende bakens uitgezet:

- In paragraaf 8.2 wordt een overzicht gegeven van de ingezette taakwijzigingen op basis van het huidige bestuursakkoord, alsook van de extra taken die de afgelopen periode zijn opgepakt.
- In paragraaf 8.3 wordt ingegaan op een aantal taakgebieden die in de resterende bestuursperiode fundamenteel anders georganiseerd gaan worden (slimmer, sneller, simpeler en samen). Leidend hiervoor zijn de uitgangspunten die Provinciale Staten hebben vastgesteld in de vergadering van 10 juli jl. (bijlage I). Tevens wordt ingegaan op de

decentralisatievoorstellen uit het bestuursakkoord met het rijk, dit conform uw opdracht van 10 juli jl.

- In paragraaf 8.4 komen we bij de visieontwikkeling Brabant 2015, als verbreding en verdieping van de investeringsagenda Essent.

Aan uw Staten leggen wij de vraag voor of u kunt instemmen met de door ons voorgestelde maatregelen voor het effectiever uitvoeren van taken en met het ontwikkelen van een inhoudelijke visie 2015 als invulling van de takendiscussie.

Resultaat takendiscussie tot heden

In de vergadering van 10 juli hebben uw Staten op basis van de voorstellen van de stuurgroep Kerntaken de takendiscussie gevoerd. Daarbij is een vijftal uitgangspunten vastgesteld voor de rol, positie en taakinfilling van de provincie:

- helder en herkenbaar profiel;
- integraal perspectief;
- toegevoegde waarde;
- ieder zijn verantwoordelijkheid;
- samenwerking.

Op basis hiervan heeft u ons college de volgende opdracht meegegeven:

- A. Bij de najaarsbrief te presenteren:
- een overzicht van taken die niet meer of anders uitgevoerd kunnen worden en daarbij rekening te houden met taakgebiedoverstijgende conclusies en aanbevelingen;
 - een plan van aanpak voor de verdere uitwerking van deze voorstellen en hierin tevens de decentralisatievoorstellen uit het bestuursakkoord met het rijk.
- B. Het door de stuurgroep ontwikkelde afwegingskader toe te passen bij besluitvorming over:
- nieuw beleid en nieuwe taken;
 - oud-voor-nieuw-afwegingen;
 - bezuinigingsvoorstellen.

8.2 Reeds ingezette taakwijzigingen

In het bestuursakkoord 2007-2011 heeft u ons als voortzetting van het efficiëntietraject uit de vorige bestuursperiode de opdracht gegeven voor:

- aanvullend 4% efficiëntieverbetering;
- 6% oud-voor-nieuw afweging;
- voortzetting van de kerntakendiscussie;
- oppakken zes bestuursakkoordprogramma's.

De afgelopen twee jaar hebben wij aan deze opdracht invulling gegeven. Er zijn afspraken gemaakt over het realiseren van 1% efficiëntieverbetering per jaar, die aan het eind van deze bestuursperiode zullen resulteren in een structurele efficiëntieverbetering van 4%; dit bovenop de vorige bestuursperiode al gerealiseerde 10%.

Daarnaast hebben wij de afgelopen jaren concrete invulling gegeven aan het “oud-voor-nieuw” principe. Wij voeren nu een aantal taken niet meer of minder intensief uit dan twee jaar geleden en met de daarmee vrijgespeelde capaciteit hebben wij nieuwe taken uit het bestuursakkoord opgepakt. Dit is niet een afgerond traject, maar een doorlopend proces. Navolgend brengen wij in beeld welke oud-voor-nieuw bewegingen wij de afgelopen periode zoal hebben gerealiseerd en welke wij tot het eind van deze bestuursperiode nog verwachten. Een deel van de vrijgespeelde capaciteit is ingezet voor het oppakken van de zes bestuursakkoordprogramma's bovenop de 50 fte overbruggingscapaciteit die hiervoor beschikbaar is gesteld.

Door deze bewegingen is het mogelijk geweest om een omzetgroei te realiseren van € 536 miljoen in 2003 tot € 997 miljoen in 2008 zonder een (evenredige) groei van de provinciale organisatie en om een deel van de benodigde capaciteit vrij te spelen voor onvoorzien intensieve trajecten als de verkoop van Essent, maatregelenpakket economische en kredietcrisis, Samen Investeren in Brabant-Stad en Culturele Hoofdstad. Hierna geven wij per domein in grote lijnen aan welke oud-voor-nieuw bewegingen de afgelopen jaren hebben plaatsgehad.

- In het economisch en infrastructurele domein is in verband met de infra-impuls uit het bestuursakkoord geïnvesteerd in een effectieve en efficiënte wegenorganisatie die regie kan voeren op de markt. Dit heeft geleid tot het vernieuwen van de basisactiviteiten op het gebied van wegbeheer, namelijk door de drie regiokantoren samen te voegen tot een moderne, centrale wegenautoriteit. Hiermee is ruimte gemaakt voor een versterking van de bouwbureaus. Geïnvesteerd is in een versterking van de p&c-cyclus, professionalisering van aanbesteding en regievoering.
- In het sociale en culturele domein zijn in de afgelopen twee jaar taken afgebouwd op het terrein van regiovisies zorg, armoedebeleid, breed ouderenbeleid, combifonds, brede school, stimulering onderwijsvernieuwing. Tegelijkertijd zijn, mede ten behoeve van het programma perspectiefrijk Brabant, nieuwe werkwijzen geïntroduceerd en nieuwe taken opgepakt. Het betreft taken als verbreding Schatten van Brabant, Culturele Hoofdstad 2018, leefbare dorpen en wijken, slimme zorg en centra voor jeugd en gezin.
- In het ecologisch domein zijn taken afgebouwd op het terrein van onder meer verbreding landbouw, afval-, bodem- en milieubeleid, projecten duurzame ontwikkeling en natuurverkenningen. Met de vrijgekomen formatiecapaciteit zijn nieuwe taken opgepakt op het terrein van natuur- en landschapsoffensief, programmamanagement- en ondersteuning en beleidsinhoudelijke inbreng in de proeftuinen.

- In het ruimtelijk domein is capaciteit vrijgekomen door het vervallen van de plantoetsing als gevolg van de invoering van de nWRO,erschikking van handhavingstaken en effectiever grijs toezicht. Deze capaciteit is onder meer ingezet voor het programma Mooi Brabant naast de extra fte's die hiervoor tijdelijk beschikbaar zijn gesteld, voor ontwikkelingsgerichte taken als gevolg van de nWRO en voor monitoring handhaving en handhaafbaarheidstoetsen.
- In het midden- en bedrijfsvoeringsdomein is ingezet op een efficiëntere middelenondersteuning, waarbij onder meer de effecten van verdergaande digitalisering zijn meegenomen. De vrijgekomen capaciteit is o.a. ingezet op professionalisering van de dienstverlening op het terrein inkoop, treasury, interne dienstverlening en mediation.

Met deze maatregelen is in totaal bijna 100 fte vrijgespeeld, die vervolgens worden ingezet op nieuwe taken.

8.3 Overzicht van concrete maatregelen

Bij de selectie en uitwerking van de te nemen maatregelen hebben wij de richtinggevende uitspraken van uw Staten als uitgangspunt genomen (bijlage I). Door overdracht van taken aan derden en deels door een meer effectieve taakuitvoering op de onderstaande domeinen, kan de omvang van de provincieorganisatie naar verwachting met 20% afnemen. De domeinen zijn:

1. Subsidieverlening

Doel: Subsidies dragen op een integrale wijze bij aan het realiseren van maatschappelijke resultaten. Toegevoegde waarde, een heldere provinciale rol en het voorkomen van versnippering zijn belangrijke randvoorwaarden. Het realiseren van meer effectiviteit binnen het subsidieverleningsproces is in lijn met de aanbevelingen van de commissie beleidsevaluatie over ons subsidiebeleid (PS, 24 april 2009).

Hoe:

- Doorlichten/analyseren van alle huidige subsidieregelingen (doeltreffendheid, robuustheid, integraliteit).
- Implementatie (inclusief eventuele digitalisering) indien de taak (of delen van de taak) door onszelf blijft worden uitgevoerd.

Wanneer:

- Analyse afgerond begin 2010.
- Besluitvorming over voorstellen en daadwerkelijke realisatie vanaf eind 2010.

2. Kennis en onderzoek

Doel: Kennis en onderzoekstaken worden uitgevoerd in relatie tot een effectieve en op integraliteit gerichte beleidscyclus (plan, do, check, act), om zo maatschappelijke effecten en relevante ontwikkelingen te kunnen volgen. Een en ander overeenkomstig de methodiek van de Zuidelijke Rekenkamer. Onderzoek en monitoring worden ingezet voor sturing en p&c. Toegevoegde waarde is essentieel; minder maar effectiever onderzoeken. Optimaal wordt gebruik gemaakt van de expertise die bij anderen aanwezig is (universiteiten, onderzoeksinstituten, etc.).

Hoe:

- Sturing en regie op monitoring, onderzoeken en beleidsinformatie en evaluatie sterker maken, door een hoofdlijn voor (beleids-) onderzoek en monitoring te hanteren en de regie op een centrale plek in de organisatie leggen.
- Opstellen van een meerjarig onderzoeksprogramma (met onderzoeken die logisch voortvloeien uit de beleidscyclus en daarmee de majeure beleidsthema's bevatten).
- Helderheid welke taken op het terrein van onderzoek en monitoring (verzamelen en registreren van informatie) door onszelf of door anderen moeten/kunnen worden uitgevoerd.

Wanneer:

- Centrale regie gerealiseerd medio 2010.
- Meerjarig onderzoeksprogramma opgesteld medio 2010.
- Inrichten van een kennis- en onderzoeksorganisatie (inclusief opdrachtgeverorganisatie voor taken die uitbesteed worden). Implementatie op basis van op te stellen projectplannen. Daadwerkelijke resultaten vanaf 2011.

3. Vergunningverlening en handhaving

Doel: Optimale effectiviteit en kwaliteit door in samenwerking met partners (gemeenten en waterschappen) vergunningsverlening en handhavingstaken uit te voeren.

Hoe:

- Door middel van landelijke afspraken en afspraken met onze Brabantse partners worden vergunningverlenings- en handhavingstaken ondergebracht in regionale Brabantse uitvoeringsorganisaties. In dat geval:
- Voeren van regie door de provincie op de totstandkoming van de uitvoeringsorganisaties (kwaliteitsnormering, uniformering, organisatorische inrichting, etc.).
- Interne voorbereiding op de overdracht via interne uniformering, etc.

Wanneer:

- Voorbereiding van en besluitvorming over integratietraject afgerond 2010.
- Realisatie van de integratie binnen uitvoeringsdiensten per 1-1-2012.

4. *Interbestuurlijk toezicht*

Doel: Toezichtstaken worden uitgevoerd conform de kernrol van de provincie 'Systeemtoezichthouder en kwaliteitsbewaker'. Dit draagt bij aan een herkenbaar provincieprofiel.

Hoe:

- Inventarisatie huidige vormen van toezicht.
- Vaststellen Brabantse uitgangspunten voor vernieuwing toezicht.
- Afspraken met partners (rijk, gemeenten en waterschappen).
- Aanpassing van de interne toezichtorganisatie en het toezichtproces.

Wanneer:

- Inventarisatie en vaststelling eind 2010.
- Afspraken met partners/inrichting interne toezichtorganisatie eind 2011.

5. *Muskusrattenbestrijding*

Doel: Deze taken beleggen bij de partij die ze het beste kan uitvoeren.

Hoe: Taak wordt overgedragen aan waterschappen.

Wanneer: Realisatie begin 2010.

6. *Ondersteuning en dienstverlening aan derden*

Doel: "Ieder zijn eigen verantwoordelijkheid" impliceert dat we geen taken van anderen overnemen.

Hoe:

- In beeld brengen bij welke taken dit zou kunnen spelen (bijvoorbeeld naar gemeenten op het terrein van de nWRO of WMO en naar bedrijven bij de advisering bij vergunningverlening), bepalen hoeveel fte hiermee gemoeid is en wat de consequenties zijn.
- Besluitvorming.

Wanneer:

- Inventarisatie afgerond medio 2010.
- Realisatie vanaf eind 2010 (met inachtneming van goed samenwerken met partners en een 'zachte landing').

7. Bedrijfsvoering

Doel: Effectieve bedrijfsvoering en communicatie gericht op de sturing (o.m. p&c-cyclus) door bestuur en management. Taken die hieraan niet aantoonbaar bijdragen worden beëindigd.

Hoe:

- Analyse van de toegevoegde waarde van bedrijfsvoeringstaken in relatie tot een effectieve sturing.
- Standaardiseren en uniformeren van alle (centraal en decentraal uitgevoerde) bedrijfsvoeringstaken en daaraan gekoppelde werkprocessen.
- Herontwerp en herinrichting van bedrijfsvoeringstaken (inclusief ontwerp van taken die uitbesteed kunnen gaan worden).

Wanneer:

- Halverwege 2010 helderheid over toegevoegde waarde van alle taken.
- Eind 2010 standaardisering en uniformering afgerond.
- Implementatie van herinrichtingsvoorstellen via op te stellen projectplannen vanaf 2011; afronding 2012.

8. Decentralisatievoorstellen en vormen van cofinanciering (rijk):

Doel: Ieder zijn verantwoordelijkheid impliceert dat wij niet automatisch taken van anderen overnemen. Wij beoordelen zorgvuldig of een taak tot optimale effectiviteit leidt wanneer die vanuit samenwerking met partners wordt uitgevoerd. Wij voeren taken uit waarmee we daadwerkelijk het verschil kunnen maken.

Hoe:

- Kritische toets van decentralisatievoorstellen en vormen van cofinanciering aan de PS-uitgangspunten voor taken.
- Besluitvorming en daarop te baseren vervolgstappen.

Wanneer:

- Toets afgerond eind 2009.
- Besluitvorming en bepalen vervolgstappen eind 2009.

Zoals reeds aangegeven, verwachten wij – deels door overdracht van taken aan derden en deels door een meer effectieve taakuitvoering op deze domeinen – dat de omvang van de provincieorganisatie naar verwachting met 20% kan afnemen.

8.4 Een inhoudelijke lange termijn visie

In de inleiding hebben wij aangegeven dat het ontwikkelen van een middellange termijnvisie voor de Brabant het referentiekader vormt voor de huidige en nieuwe taken. Zo'n visie kan ook richtinggevend zijn bij het implementeren van de te verwachten rijkskortingen en bij de verder uitwerking van de investeringsagenda Essent. Het biedt een basis voor de provincie van de toekomst.

De noodzaak daartoe is niet alleen te vinden in onze interne discussies. Demografische ontwikkelingen, de economische crisis, de klimaat- en energiediscussie en ook de vraag of de Brabantse maatschappij in sociaal opzicht toekomstbestendig is, onderstrepen de behoefte aan een integrale visie op Brabant. Hiermee wordt een kader geschetst voor o.a. de ontwikkeling van welzijn, economische groei en (internationale) concurrentiekracht, de kwaliteit van onze leefomgeving en de bereikbaarheid van Brabant.

In het essay “De essentie van kennis” is al een verkenning gedaan naar de inhoudelijke focus die Brabant zou moeten kiezen: kennisregio Brabant. De redeneerlijn van dat essay zou verbreed moeten worden naar een integrale visie. Een traject als hier bedoeld, zou in het voorjaar van 2010 tot een intern en extern gedragen visie moeten leiden, die de basis kan zijn voor fundamentele keuzes aan het begin van de volgende bestuursperiode. Keuzes die niet alleen de toekomst van de provincie bepalen maar ook de toekomst van de provinciale organisatie qua rollen, taken, omvang, aansturing en competenties.

Gebaseerd op de inhoudelijke visie 2015 wordt een visie op de organisatie ontwikkeld. Hierbij wordt uitgegaan van de door de PS-stuurgroep kerntaken onderscheiden rollen, te weten;

1. gebiedsregisseur (regiemodel);
2. zorgdragen voor uitvoering (governance);
3. toezicht en kwaliteit bewaken (horizontaal toezicht).

9. Overige punten in relatie tot ontwerp-besluit en bijlagen

Enkele aanvullende toelichtingen bij het ontwerp-besluit:

- Ingevolge de Provinciewet dienen Provinciale Staten vóór 31 december een besluit te nemen over het opcententariaf op de hoofdsom van de motorrijtuigenbelasting voor het nieuwe belastingtijdvak. In het bestuursakkoord is afgesproken om de komende periode af te zien van de inflatiecorrectie. Dit houdt in dat het tarief per 1 april 2010 gehandhaafd blijft op 71,6 opcenten.
- De instelling van bestemmingsreserves is een bevoegdheid van de Staten, in die zin dat de Staten de bestemming bepalen. Het voorstel tot de instelling van een reserve in relatie tot de decentralisatie-uitkering voor bodemsanering, wordt meegenomen bij de begrotingswijziging.
- In paragraaf 6 wordt voorgesteld om de Reserve grondbank om te vormen tot een risicoreserve voor het grondbeleid (inclusief het project stimulering woningbouwproductie) en daaraan een krediet te koppelen tot een maximum van € 250 mln.
- Deze najaarsbrief krijgt zijn financiële neerslag in de 3^e begrotingswijziging 2009 en 1^e wijziging 2010 die in november worden nagezonden.

Als bijlagen zijn toegevoegd:

- I. Richtinggevende PS-uitspraken m.b.t. takendiscussie
- II. Financieel koersverloop 2009-2011
- III. Reservepositie 2009
- IV. Bestuursrapportage 2009-II (met bijlagen)
- V. Uitvoering bestuursakkoord Vertrouwen in Brabant
- VI. Maatregelpakket economische recessie
- VII. Programma Samen investeren in BrabantStad
- VIII. Programma landelijk gebied
- IX. Provinciaal investeringsschema 2009-2014 (geactualiseerde overzicht t.o.v. de begroting)
- X. Bestuurlijke samenvatting begroting 2010
- XI. Ontwerp begroting 2010
- XII. Begroting 2010 - bijlagen

10. Advies commissies

Dit voorstel is ter advisering voorgelegd aan alle Statencommissies. De adviezen van de commissies worden nagezonden.

11. Het voorstel

Wij stellen u voor te besluiten conform bijgaand ontwerp-besluit.

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant,
de voorzitter

de secretaris

dr. W.B.H.J. van de Donk

drs. W.G.H.M. Rutten

Voor nadere financieel-technische informatie kunt u terecht bij de Concernstaf,
bureau Financiën, Planning en Control (FPC):

F. van Dam, 073-680 8742

J. Eppenhof, 073-680 8453

B. Schemmekes, 073-681 2058

H. Staveren, 073-681 2607

Ontwerp-besluit 56/09 B

Voorgestelde behandeling:

PS-vergaderingen : 23 oktober en 20 november 2009
Statencommissies : alle commissies 6 november 2009

Onderwerp

Begroting 2010, inclusief najaarsbrief

Provinciale Staten van Noord-Brabant,

- gelezen het voorstel van Gedeputeerde Staten d.d. 6 oktober 2009;
- gelet op de algemene beschouwingen op 23 oktober en het advies van de Statencommissies van 6 november jl.;
- gelet op de Provinciewet, het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV);

besluiten:

- de Begroting 2010 vast te stellen – inclusief de daarbij behorende paragrafen en bijlagen – en te aanvaarden als grondslag voor het te voeren beleid;
- de financiële begroting vast te stellen inclusief de uiteenzetting van de financiële positie, het overzicht van baten en lasten en het overzicht van geraamde toevoegingen en onttrekkingen aan reserves;
- in te stemmen met de in het onderhavige voorstel annex najaarsbrief opgenomen financiële bijstellingen voor het lopende boekjaar 2009 en de aanvullingen en wijzigingen m.b.t. de Begroting 2010 inclusief het investeringsschema;
- het provinciaal opcententariaf op de hoofdsom van de motorrijtuigenbelasting per 1 april 2010 te handhaven op het huidige tarief van 71,6 opcenten;
- de corresponderende 3^e begrotingswijziging 2009 en 1^e begrotingswijziging 2010 vast te stellen;
- voor het provinciaal grondbeleid een krediet te voteren van maximaal € 250 miljoen, waarvan de risico's worden afgedekt door de Reserve groundbank.
- in te stemmen met de organisatiemaatregelen 1 t/m 8 (paragraaf 8.3), gebaseerd op de door uw Staten gedane richtinggevende uitspraken;
- in te stemmen met de ontwikkeling van een visie Brabant 2015, in nauw overleg met Provinciale Staten.

's-Hertogenbosch, 20 november 2009

Provinciale Staten van Noord-Brabant,
de voorzitter

de griffier

Bijlage I: Richtinggevende PS-uitspraken m.b.t. takendiscussie
uit PS-besluit d.d. 10 juli 2009:

- a. Helder en herkenbaar profiel
De provincie heeft als middenbestuur een toegevoegde waarde tussen en in relatie tot rijk en gemeenten en voert een open huishouding met een eigen belastinggebied. De provincie geeft op een heldere en eenduidige wijze invulling aan haar wettelijke en autonome verantwoordelijkheden vanuit drie kernrollen:
 - gebieds- of regioautoriteit;
 - zorgdragen voor uitvoering;
 - systeemtoezichthouder/kwaliteitsbewaker.
- b. Integraal perspectief
Vanuit de drie kernrollen is de provincie verantwoordelijk voor een evenwichtige en duurzame ontwikkeling van de regio via een integrale aanpak van vraagstukken. Een evenwichtige ontwikkeling van de drie P's (people, profit en planet) geldt daarbij als uitgangspunt. Het zwaartepunt van de provinciale verantwoordelijkheid ligt op het terrein van ruimtelijke, economische en culturele infrastructuur. Vanuit de integrale verantwoording voor de Brabantse samenleving vervult de provincie ook op andere beleidsterreinen een rol. Geen domein wordt op voorhand uitgesloten.
- c. Toegevoegde waarde
Als gebiedsautoriteit heeft of ontwikkelt de provincie een integrale visie op de ontwikkeling van (delen van) Brabant. Op basis van deze visie focussen we op de uitvoering van die taken waarmee we aantoonbaar het verschil kunnen maken. Hierbij gaan we versnippering van provinciale inzet en middelen zoveel mogelijk tegen.
- d. Ieder zijn verantwoordelijkheid
De provincie zorgt ervoor dat opgaven tot daadwerkelijke uitvoering worden gebracht. We zijn scherp in het bepalen of de uitvoering een verantwoordelijkheid is van de provincie of van anderen. We nemen geen taken en verantwoordelijkheden over van onze partners. Wanneer die niet in staat zijn zelf invulling te geven aan hun verantwoordelijkheden, dan ondersteunen wij hen zo nodig en mogelijk. Die ondersteuning is altijd tijdelijk en gericht op het wegnemen van de fundamentele oorzaak.
- e. Samenwerking
We brengen partijen bij elkaar om tot een gezamenlijke visie en afspraken te komen. Naast het uitgangspunt dat bestuurslagen en maatschappelijke partners verantwoordelijk zijn voor de eigen opgaven, erkennen wij dat veel maatschappelijke opgaven alleen vanuit partnerschap en in samenwerking opgepakt kunnen worden. We werken daarom gericht samen om tot realisatie te komen.

Bijlage II: Financieel koersverloop 2009-2011

In deze bijlage volgt een toelichting op tabel IA zoals opgenomen in paragraaf 3.

Tabel IA Regulier budgettair kader 2009 e.v.

X € 1 mln	2009	2010	2011	Totaal 2009- 2011	2012
- is budgettair nadelig of besteding					
a. Saldo voorjaarsnota 2009	7,6	10,0	10,0	27,6	122,5
b. Inv.agenda Essent, onderdeel kapitaallasten	-	-	-	-	-50,0
c. Ontwikkeling MRB-opbrengst	0,8	0,7	0,6	2,1	0,4
d. Mutaties provinciefonds (regulier)	2,7	1,5	1,3	5,5	0,1
e. Actualisering lasten bestaand beleid, inclusief kapitaallasten	-2,7	-9,5	-9,1	-21,4	-15,9
f. Rente-opbrengsten	32,2	-4,0	-5,7	22,5	-8,2
g. Aanvulling risicoreserveringen	-13,0	-	-	-13,0	-
h. Correctie 20% aftopping reserves	-14,1	-	-	-14,1	-
i. 2 ^e reguliere kapitaalstorting BHB (2007-2011)	-10,0	-	-	-10,0	-
Regulier begrotingssaldo 2009 e.v.	3,6	-1,3	-3,0	-0,7	48,9

a. Saldo voorjaarsnota 2009

De voorjaarsnota is afgesloten met voor 2009-2011 een begrotingssaldo van € 27,6 mln (Memorie van antwoord 41/09).

b. Investeringsagenda Essent, onderdeel kapitaallasten

In aansluiting op het op 2 oktober jl. besproken voorstel PS 18/09 zijn de geraamde jaarlijkse kapitaallasten ad € 50 mln opgenomen die onlosmakelijk zijn verbonden met de investeringsagenda van € 1 miljard en de daarenboven opgenomen € 750 mln voor infrastructuur. In hoeverre dit volume overeind kan blijven, dient integraal afgewogen te worden op het moment dat meer zicht bestaat op de budgettaire ontwikkeling 2012 e.v. (uiterlijk bij de voorjaarsnota 2010).

c. Ontwikkeling MRB-opbrengst

In de voorjaarsnota is de verwachting uitgesproken dat de groei van het wagenpark (in aantallen en gewicht) door de recessie enigszins zal afvlakken. Dit wordt nog eens versterkt door de verlaging van de MRB-grondslag voor zeer zuinige en CO₂-arme auto's. Vorig jaar is voor deze categorie het tarief van de MRB gehalveerd en per 1 april 2009 is voor deze auto's het kwarttarief van toepassing. Juni jl. heeft de staatssecretaris van financiën ons geïnformeerd over het voornemen om in het Belastingplan 2010 de zuinige auto's vrij te stellen van

MRB (dus van een kwart naar 0-tarief). Deze grondslagwijziging werkt door in de opcentenheffing. De inkomstenderving beloopt tot zo'n € 2 mln op jaarbasis.

Op basis van de omvang en samenstelling van het wagenpark per 1 juli 2009 en rekeninghoudend met de nieuwe grondslag voor zuinige auto's is een nieuwe raming opgesteld die iets hoger uitvalt dan in de voorjaarsnota. Volgens onze laatste berekeningen zal de MRB-opbrengst in 2009 uitkomen op rond de € 211 mln.

d. Mutaties Provinciefonds (regulier)

Tussen rijk, provincies en gemeenten is afgesproken om de komende jaren het principe van "samen de trap op en af" niet van toepassing te verklaren in verband met de incidentele ingrepen in de rijksbegroting. Zou de normerings-systematiek wel worden gevolgd dan zou dit een voordeel opleveren als gevolg van het stimuleringspakket, dat echter in latere jaren weer teniet wordt gedaan door de bezuinigingstaakstelling. Er is een compromis gevonden dat uitgaat van nominale bedragen, ontleend aan de ramingen uit het coalitieakkoord 2007. Dat leidt voor 2009-2011 tot een meer gelijkmatig accres (de jaarlijkse groei van het fonds). Ten opzichte van de inschatting bij de voorjaarsnota vallen de definitieve accrescijfers wat gunstiger uit; waardoor bij deze najaarsbrief een voordeel kan worden ingeboekt van € 6,9 mln voor 2009-2011. Dit bedrag is inclusief de actualisering van enkele verdeelmaatstaven en de mutaties (met hierna tussen haakjes het bedrag voor Brabant) die verband houden met een aantal nieuwe (decentralisatie-)uitkeringen, namelijk:

- aansturing steunpunten monumentenzorg (vanaf 2009 € 70.000);
- gebiedsontwikkeling Moerdijk (2009 eenmalig € 24,2 mln);
- bodemsaneringsbudget (vanaf 2010 € 10,5 mln);
- restauratie rijksmonumenten (2010 eenmalig € 1,6 mln);
- stimulering van lokale klimaatinitiatieven SLOK (in later circulaire);
- tijdsbeleid (op aanvraag bij OCW).

De fondsuitkering 2010 (opgebouwd uit een algemene uitkering, integratie-uitkering plus doeluitkeringen) wordt nu begroot op in totaal € 141 mln bruto, uitgaande van de Septembercirculaire 2009 (gebaseerd op de Miljoenennota). De hiervoor genoemde nieuwe uitkeringen worden 1-op-1 overgebracht naar de functionele begrotingspost. De uitkering voor bodemsanering wordt ondergebracht in een reserve om daarmee de jaarlijks fluctuerende uitgaven te kunnen opvangen.

Vooruitlopend op nadere afspraken over een tussentijdse onderlinge bijstelling van de fondsverdeling 2010-2011, is in de nieuwe raming rekening gehouden met een afbouw van de zogenoemde "bestuurlijke correctiebedragen" die in 1996 zijn ingevoerd om de herverdeeffecten te beperken. Voor Brabant gaat het om een bedrag van € 1,2 mln.

Bij de € 300 mln korting op het provinciefonds m.i.v. 2011 is stilgestaan in paragraaf 5.

e. Lastenontwikkeling bestaand beleid

Onder de lastenontwikkeling bestaand beleid worden verstaan de financieel-technische bijstellingen en actualisering (beleidsneutraal), opgebouwd uit de volgende elementen:

Tabel Lastenontwikkeling bestaand beleid

X € 1 mln	2009	2010	2011	Totaal 2009- 2011	2012
- is budgettair nadelig of besteding					
1. netto resultaat 2 ^e begrotingsdoorlichting 2009 e.v.	2,2	-5,0	1,6	-1,2	0,2
2. aanpassing indexering Omroepbudget	0	0,3	0,5	0,8	0,8
3. rente-effect aftopping reserves	-1,7	-3,3	-3,3	-8,4	-3,3
4. rentekosten maatregelpakket economische recessie	-0,4	-1,3	-2,5	-4,1	-3,6
5. overige mutaties kapitaallasten	-2,9	-0,1	-5,4	-8,4	-9,9
Actualisering lasten bestaand, inclusief kapitaallasten	-2,7	-9,5	-9,1	-21,4	-15,9

De 2^e doorlichting 2009 heeft betrekking op de (afwijkingen in de) begrotings-uitvoering en bedrijfsvoering per 1 september (2^e marap-moment), inclusief de doorwerking daarvan naar 2010 e.v.

- De 2^e doorlichting van de programma-uitgaven 2009 resulteert in een nadelig saldo van € 1,2 mln, gezien over 2009-2011. Bij de tweede doorlichting wordt traditioneel gekeken in hoeverre de budgetten tot het eind van het jaar tot besteding zullen komen. Dit leidt tot het aframen van budgetten tot het verwachte beloop eind 2009.
- Een specifieke bijstelling betreft het omroepbudget. Met het rijk is afgesproken dat de omroepbudgetten jaarlijks worden geïndexeerd met een algemene prijscompensatie, verhoogd met een sectorspecifieke opslag. Ten opzichte van de bestaande raming leidt dit tot een budgetverlaging van respectievelijk € 0,3 mln in 2010 en € 0,5 mln in 2011, op een totaalbudget van € 16,5 mln.
- Ten opzichte van de voorjaarsnota blijft de personeelskostenraming ongewijzigd.
- De actualisering van de kapitaallastenraming komt in totaal uit op € 20,9 mln nadelig over 2009-2011. Twee bijzondere elementen zijn:
 - Structureel € 3,3 mln lagere bespaarde rente als gevolg van de 20% aftopping van reserves bij de voorjaarsnota;
 - € 4,1 mln aan rentelasten die voortvloeien uit het maatregelenpakket economische recessie. Het gaat om de leningen die samenhangen met de stimulering woningbouwproductie, het BOM spin-

offfonds, MKB-bedrijven en de versnelling van monumenten-restauraties.

De € 8,4 mln aan overige bijstellingen vloeien voort uit wijzigingen in reserves en voorzieningen, de actualisering van het investeringschema en het verloop van ons liquiditeitsoverschot.

f. Budgettair effect verkoop Essent

Toelichting in paragraaf 5.

g. Aanvulling risicoreservering

Toelichting in paragraaf 6.

h. Correctie 20%-aftopping reserves

Bij de voorjaarsnota zijn de reserves naar de begrote stand per 31-12-2013 eenmalig met 20% afgeroomd voor een totaalbedrag van € 95,8 mln. Dit geldt is naar voren gehaald om onze beleidsprioriteiten in 2009-2011 te kunnen financieren. Uitgegaan is van een uniforme maatregel voor alle bestemmingsreserves (22 in totaal), met de toezegging dat waar fricties optreden alsnog gezocht zal worden naar substitutiemogelijkheden. Correcties hebben nu plaats voor:

- a. Reserve N69 (€ 9,0 mln): betreft rijksmiddelen voor de reconstructie van de N69;
- b. Reserve instandhouding onroerend erfgoed (€ 5,1 mln): groot deel van de middelen is verplicht (geraamde stand reserve was bij voorjaarsnota niet up to date).

Wat betreft de andere aftoppingen is het zaak een onderscheid te maken tussen egalisereserves (om fluctuaties in inkomsten en uitgaven op te vangen) en spaarreserves (voor toekomstige investeringsbijdragen).

- I. Aftopping van egalisereserves leidt tot een verlaging van het huidige niveau met de kans dat de reserve op een later moment negatief loopt. Macro bezien is er weinig aan de hand, maar voor het desbetreffende onderdeel is alertheid geboden.
- II. Aftopping van spaarreserves leidt tot een eenmalige afroaming van het budget voor 2014 e.v. De bestedingsplannen voor 2009-2013 blijven beleidsinhoudelijk en financieel voor 100% overeind (dus in principe geen probleem in 2009-2013). We baseren ons op de ervaring dat in de loop van de jaren onderuitputting en/of vertragingen optreden die de 20% afdekken.

Bijlage III: Reservepositie 2009

Naar aanleiding van het verzoek van Provinciale Staten wordt in deze bijlage een overallebeeld geschetst van onze reservepositie. Voor de risicoreserves (zie paragraaf 6) en de reserve Brabant 2050 gaan we uit van de laatste ramingen. Omwille van de herkenbaarheid wordt voor de algemene reserve en de bestemmingreserves aangesloten bij de cijfers uit het bijlagenboek van de begroting 2010; de mutaties uit de 2^e doorlichting blijven hierbij buiten beeld.

1. Algemene reserve (geraamd per 1-1-2010: € 46,3+124,1= 170,4 mln)

De Algemene reserve bestaat uit zes componenten:

1. Genormeed gedeelte: bedoeld om bedrijfsrisico's af te dekken, bepaald op 3% van de netto exploitatieomvang (zie vorige paragraaf).
2. Overhevelingen: de algemene reserve dient als tijdelijke voorziening voor geoordeelde budgetten die worden doorgeschoven naar een volgend begrotingsjaar.
3. Doorgeschoven begrotingsruimte: het begrotingsoverschot dat nog niet aan een programma is toegewezen.
4. Voorfinancieringen: middelen die in de tijd naar voren zijn gehaald.
5. Fonds regionale structuurversterking: bij de begrotingsbehandeling 2009 is besloten € 130 mln opzij te zetten voor regionale structuurversterking, in het bijzonder bestemd voor de samenwerking met de B5 en West-Brabant.
6. Component Vinex: een restantbedrag uit de voorziening Vinex.

2. Risicoreserves (in totaal € 247,2 mln)

In paragraaf 6 is stilgestaan bij drie risicoreserves, te weten:

- Risicoreserve (algemeen): bestemd voor de afdekking van beleidsrisico's die uitdrukkelijk zijn aanvaard als consequenties van bepaald functioneel beleid (opgesomd in de paragraaf weerstandvermogen van de begroting plus de € 44 mln risicoreservering i.r.t. overprogrammering);
- Reserve grondbank: voor de risico's die samenhangen met het provinciaal grondbeleid;
- Dividendreserve: een buffer om in enig jaar een lagere dividenduitkering te kunnen opvangen, alsook tegenvallers in de rente-inkomsten.

3. Reserve Brabant 2050 (€ 88,9 mln in 2010 aflopend naar € 1,1 mln in 2013)

De reserve Brabant 2050 is in 1997 ingesteld als een spaarfonds voor majeure en vernieuwende projecten. Aan het begin van deze bestuursperiode is de reserve aangevuld met ruim € 200 mln afkomstig uit interim-dividend Essent, de vrijval van middelen Obragas en een eenmalige dotatie ten laste van de begrotingsruimte. De Reserve 2050 wordt volgens de huidige planning in 2009-2012 vrijwel volledig aangewend.

Tabel Opbouw en planning Reserve Brabant 2050 (raming per 1-9-2009)

X € 1 mln	2009	2010	2011	2012
Stand jaar t-1	200,9	88,9	42,4	9,6
Jaarlijkse toevoeging	6,8	6,8	6,8	6,8
Incidentele toevoegingen (begroot)	1,5	1,5	2,5	0
20%-aftopping in voorjaarsnota 2009	-5,8	-	-	-
Bijdrage aan rijksbegroting 2008-2011	-26,5	-26,5	-26,5	-
Stedelijke ontwikkelingsprojecten	-9,0	-	-	-
Programma Mooi	-10,4	-3,0	-3,4	-11,0
Programma Dynamisch	-8,0	-6,0	-3,6	-
Programma Perspectiefrijk	-12,1	-7,4	-	-
Overige BA en voortzetting bestaand beleid	-26,6	-12,0	-8,7	-4,3
Overheveling naar BMIT bij voorjaarsnota	-22,0	-	-	-
Saldo	88,9	42,4	9,6	1,1

Toelichting en kanttekeningen bij het verloop van de Reserve Brabant 2050:

- in 2009 worden de resterende middelen van de € 40 mln voor stedelijke ontwikkelingsprojecten volledig toegewezen en onttrokken;
- de co-financieringsmiddelen voor OV-netwerk BrabantStad en het Wilhelminakanaal zijn overgeheveld naar de Reserve BMIT;
- voor 2009-2011 bevat de reserve de bedragen die we aan het rijk verschuldigd zijn in het kader van de € 200 mln voor 2008-2011;
- het hoofdbestanddeel van de reserve bestaat uit de middelen van de investeringsimpuls ad € 168 mln uit het bestuursakkoord;
- na 2012 verliest de reserve zijn (huidige) functie en kan deze in principe worden opgeheven; de jaarlijkse toevoeging van € 6,8 mln valt dan m.i.v. 2013 vrij ten gunste van de algemene middelen.

4. Bestemmingsreserves (€ 205,3 mln)

Buiten de hiervoor genoemde risicoreserves plus de Reserve 2050 telt de begroting op dit moment 20 bestemmingsreserves, variërend van egaliseringsreserves (om fluctuaties in inkomsten en uitgaven op te vangen) tot spaarreserves (voor toekomstige investeringsbijdragen). Aan alle bestemmingsreserves liggen bestedingsplannen ten grondslag die eenmaal per jaar bij de 1^e marap kritisch worden doorgelicht.

5. Totaal reservepositie (€ 711,7 mln)

De navolgende tabel geeft een overzicht van het meerjarige verloop van de reserves. Het betreft een momentopname, waarin de bijstellingen uit de 2^e doorlichting nog niet zijn verwerkt.

Tabel Verloop reserves 2009-2012

X € 1 mln	2009	2010	2011	2012
	per 31-12	31-12	31-12	
1a. Algemene reserve	46,3	10,2	-4,8	-7,9
1b. Fonds regionale structuurversterking (ondergebracht bij algemene reserve)	124,1	61,4	9,0	-8,8
2a. Risicoreserve (na aanvulling in najaarsbrief)	90,9	96,2	97,0	97,0
plus risicoreservering overprogrammering	44,0	44,0	44,0	44,0
2b. Dividendreserve (na bijstelling in najaarsbrief)	Pm	20,0	20,0	20,0
Subtotaal centrale reserves	305,3	231,8	165,2	144,3
2c. Reserve grondbank (op begrotingsbasis)	92,3	88,4	84,3	85,2
3. Reserve Brabant 2050 (zie vorige tabel)	88,9	42,4	9,6	1,1
4. Bestemmingsreserves (op begrotingsbasis)	205,3	178,7	152,6	144,0
Totaal reserves	691,7	541,3	411,7	374,6